

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 38 · 19. januar
Sesjonen 2021–2022

Møte onsdag den 19. januar 2022 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 38):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Grete Wold vil framsette et representantforslag.

Grete Wold (SV) [10:00:23]: Jeg vil på vegne av representantene Tobias Drevland Lund, Seher Aydar, Marian Hussein og meg selv fremme et forslag om foreldsesfrist for tilbakekallelse av statsborgerskap.

Presidenten: Representanten Morten Stordalen vil framsette et representantforslag.

Morten Stordalen (FrP) [10:00:53]: På vegne av representantene Terje Halleland, Bård Hoksrud og meg selv vil jeg fremme et forslag om en mer effektiv tungbilkontroll for tryggere veier.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:11]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Ola Borten Moe, Bjørnar Skjæran og Odd Roger Enoksen vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Hårek Elvenes.

Hårek Elvenes (H) [10:01:42]: Den siste tiden har det vært økt russisk militær aktivitet i Østersjøen. Blant annet har vi sett et betydelig økt nærvær av russiske landgangsfartøy. Sverige har høynet sin militære beredskap, eksempelvis gjennom økt militært nærvær på Gotland. Den svenske forsvarsministeren har uttrykt betydelig bekymring for ulike observasjoner av droner over forskjellige svenske installasjoner.

Hvordan vurderer statsråden sikkerhetssituasjonen, og hvilken kontakt har norske myndigheter med Sverige og Finland knyttet til den forverrede sikkerhetssituasjonen?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:02:26]: De reaksjonene vi ser på svensk side, viser vel til fulle alvoret i

situasjonen. Økt spenning i Svartehavsregionen og i Østersjøen har, som representanten sier, ført til at det svenske forsvaret har iverksatt en rekke tiltak og tilpasset sin beredskap. Dette inkluderer både økt luftpatruljering, sjøovervåking og forsterking av militær tilstedeværelse på Gotland. Så langt vi forstår det, er hensikten med disse tiltakene å øke situasjonsforståelsen og signalisere til Russland at de følger med på situasjonen. Men Sverige anser ikke et russisk angrep på Sverige som sannsynlig.

Vi har god dialog med Sverige. Vi deler den vurderingen som de gjør. Vi opprettholder dialogen framover og følger nøye med på hva som skjer, både i Østersjøen og i Svartehavsregionen, i tillegg til at vi selvfølgelig også følger med på hva som skjer i nord, i vårt eget område.

Hårek Elvenes (H) [10:03:29]: Takk for svaret.

I 2020 inngikk Norge, Sverige og Finland en ny avtale om forsterket forsvarssamarbeid. Avtalen gjør det enklere å koordinere og samarbeide om militære operasjoner i krise og konflikt. Dette skjer samtidig som Sverige og Finland samkjører sine forsvar med NATO så langt som mulig, uten å være medlem. De nordiske landene har jo, som kjent, langt på vei sammenfallende sikkerhetspolitiske interesser. Vi ser nå at Sverige har forsterket sin militære beredskap. Hva skal til for at Norge iverksetter forsterkede militære tiltak, slik som vi nå har sett i Sverige?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:04:15]: Det som skal til for at Norge gjør det samme, er at vi ser en økende trussel mot norsk territorium. Det har vi så langt ikke sett. Vi har økt årvåkenhet, vi følger med på hva som skjer i nord, vi følger med på hva som skjer i Østersjøen og Svartehavsregionen, og vi følger selvfølgelig også nøye med på hva som skjer i områder lenger øst i Europa. Så langt er det iverksatt en del tiltak innenfor det som er forsvarssjefens mandat, dvs. økt årvåkenhet i nord og noe økt beredskap på noen avgrensede områder. Utover det har vi ikke vurdert det som nødvendig å iverksette ytterligere tiltak.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Ine Eriksen Søreide.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:05:13]: Europa er i den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden avslutningen av den kalde krigen. Det er en uprovosert aggresjon fra Russland mot Ukraina med betydelig styrkeoppbygging både på grensa til og i Ukraina. Det gjør at Russland igjen kan angripe Ukraina, og det kan skje på svært kort varsel. På tross av iherdig diplomatisk innsats for å avverge konflikt ville det være naivt å tro at faren for krig ikke er reell. Russland angrep Georgia i

2008, angrep Ukraina og annekterte Krim i 2014 og har drevet krigføring i Ukraina i åtte år.

Akkurat nå er det mange østlige allierte som uttrykker sin tydelige bekymring for det som skjer i deres umiddelbare nærområder, og NATO planlegger nå for en del defensive tiltak på eget territorium. Hvordan mener regjeringa at Norge best kan engasjere seg i NATO i den nåværende situasjonen for å fortsette å være en troverdige og forutsigbar alliert?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:06:14]: La meg først si at jeg deler vurderingen av den spente situasjonen vi ser. Det er Russland som er ansvarlig for denne økte spenningen, og det er også Russland som er ansvarlig for å deeskalere den situasjonen, altså senke spenningen gjennom å redusere sitt militære nærvær.

La oss håpe at den diplomatiske kanalen som man nå forsøker, når fram, for ingen er tjent med noen annen løsning enn at vi klarer å løse dette på fredelig, diplomatisk vis, og at det er mulig for partene å bevege seg i en retning som begge parter kan leve med. Så langt har Russland framsatt ultimative krav som det er umulig for NATO – og for de vestlige nasjonene – å imøtekomme. Så la oss håpe at de møtene som skal være denne uka, fører fram.

Norge har en kontingent i Litauen. Utover det har vi per nå ingen planer om å øke vårt nærvær i de baltiske statene. Dersom vi skulle få en henvendelse og situasjonen skulle eskalere ytterligere, vil selvfølgelig det måtte vurderes, og da vil også regjeringen komme tilbake til Stortinget med det på egnet måte.

Presidenten: Ine Eriksen Søreide – til oppfølgings-spørsmål.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:07:18]: Jeg er glad for signalene, både om at Stortinget naturlig nok vil bli involvert, og om at regjeringa har til vurdering det som eventuelt kommer fra NATOs side.

Den forrige regjeringa prioriterte tungt å styrke det nordiske forsvarssamarbeidet gjennom NORDEFECO, helt tilbake til da vi hadde formannskapet i 2014. Den ulike sikkerhetspolitiske tilknytningen landene hadde til bl.a. NATO, har ikke vært til hinder for det. Det har resultert i mange konkrete ting, som f.eks. dialog om felles operasjonsplanlegging, deling av radardata, bruk av hverandres luftrom, osv. Dette tjener Norges sikkerhet på flere måter, bl.a. fordi en økt spenning i Østersjøregionen fort kan forplante seg til nordområdene.

Gitt den utviklingen vi nå ser, hvilke konkrete planer har regjeringa for ytterligere å styrke NORDEFECO og det nordiske forsvars- og sikkerhetssamarbeidet innenfor de rammene vi har i NATO?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:08:16]: Norge har formannskapet i NORDEFECO i år. Min ambisjon er å utvide og utvikle det nordiske samarbeidet ytterligere. Det er et godt initiativ som er tatt, og jeg deler representantens vurdering av at det er nye områder det er mulig å samarbeide ytterligere om, som planlegging, logistikk og felles øvelser. Nå anskaffer også Finland F-35, som burde gi felles muligheter, kanskje også industrielt, på det området. Så min ambisjon og regjeringens ambisjon er åpenbart å utvide det nordiske samarbeidet ytterligere, utover det som allerede er gjort.

Presidenten: Christian Tybring-Gjedde – til oppfølgings-spørsmål.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:09:10]: Jeg skal ta en litt annen innfallsvinkel enn den forrige taleren. Jeg skal være litt mindre hauk. Man skal lytte til NATO, og vi er faktisk medlem av NATO, så vi skal påvirke NATO også, ikke bare lytte til dem. Nå skal NATO i juni vedta et nytt strategisk konsept. I det konseptet ønsker USA å fjerne Russland som en strategisk partner. Det er dårlig nytt for Norge.

Vil forsvarsministeren på møtet i juni, eller i forkant av det møtet i juni, prøve å påvirke USA slik at man beholder Russland som en strategisk partner, og selvsagt også beholder Ukraina som partner?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:09:57]: Det er et veldig godt spørsmål. Det er riktig at det nye strategiske konseptet skal besluttes til våren, i Madrid, der NATO bl.a. i større grad fokuserer på sitt nærområde og på hjemmeområdet, som det blir sagt, i det strategiske konseptet. Jeg tror det vil være uklokt å fjerne Russland som strategisk partner. Vi vil ha nytte og fordeler av å ha en god dialog. Avspenning er like viktig som avskrekking.

Det å ha god dialog med Russland er også et av regjeringens mål. Vi har klart – også siden 2014 – på noen områder å opprettholde en dialog med Russland, også innenfor det militære området. Det har vært viktig for oss i nord at vi har hatt det. Det vil være enda viktigere i tiden framover, og jeg tror det vil være klokt å beholde et partnerskap.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Himanshu Gulati (FrP) [10:10:57]: Mitt spørsmål går til statsråd Borten Moe.

Norge har, som et av få land, gratis universitets- og høyskoleutdanning for utenlandske studenter. Selv elever fra land hvor norske studenter må betale skolepenger, får studere gratis i Norge. Norske skattebetaleres subsidiering av utenlandske studenters gratisstudier i Norge anslås til omtrent 3,3 mrd. kr hvert år. Senterpar-

tiet opplyste selv for noen år tilbake at den reelle subsidieringen var på om lag 5 mrd. kr fordi de utenlandske studentene også får stipend fra Lånekassen. De har også prioritet på studenthybler, og i Oslo har utenlandske studenter omtrent 70 pst. av studenthyblene.

Fremskrittspartiet mener det er bra med internasjonale studenter i Norge og bra med et internasjonalt studentmiljø, men vi mener at Norge bør konkurrere på akademisk attraktivitet, ikke være på søkertoppen fordi det er gratis å reise til Norge for å studere. Vi ønsker at skattebetalerne i dette landet først og fremst skal betale utdanningen til norske studenter.

For noen år tilbake hadde Ola Borten Moe, som nestleder i Senterpartiet, en kronikk på nrk.no hvor han sa at det er på tide å innføre skolepenger for utenlandske studenter i Norge. Jeg vil derfor spørre Borten Moe, nå høyere utdanningsminister, om han vil ta initiativ til nettopp dette, og i det minste sørge for at Norge innfører studieavgift for studenter fra land der norske studenter selv må betale studieavgift for å studere.

Statsråd Ola Borten Moe [10:12:26]: La meg først gi heder og ære til Gulati for å ha googlet gamle presseoppslag om meg selv. Det sies at man av og til møter seg selv i døra, det blir brukt som et uttrykk. Jeg tenker at det ikke nødvendigvis trenger å være negativt, for en treffer jo presumptivt en person som en kjenner godt og liker! (Munterhet i salen.)

Når det er sagt, slår Hurdalsplattformen fast at vi skal videreføre det systemet som Fremskrittspartiet også støttet opp under og forvaltet i de åtte årene man enten satt i regjering eller hadde ansvaret for statsbudsjettet, og det er at å studere i Norge skal være gratis for alle. Jeg vil også tilføye at jeg har veldig sympati for argumentet som handler om at norske akademiske institusjoner over tid skal konkurrere i et internasjonalt marked med det utgangspunktet at man tilbyr utdanning og forskning av høy kvalitet. Det er et bedre utgangspunkt enn at man konkurrerer på pris. I en ideell verden er det et godt utgangspunkt for å ta en sånn diskusjon.

Endelig er det sånn at også på dette feltet har EØS-avtalen en del bestemmelser, så vi kan ikke innføre ett sett med regler for norske studenter og et annet sett med regler for studenter fra øvrige EØS-land. Men regjeringens politikk er, som sagt, å videreføre gratisprinsippet for norsk høyere utdanning for alle studenter, norske som utenlandske.

Himanshu Gulati (FrP) [10:14:15]: Som jeg nevnte i mitt forrige innlegg, bruker Norge nå omtrent 3,3 mrd. kr hvert år på å subsidiere utenlandske studenter i Norge. For noen år siden var det, ifølge NRK, Russland, Kina og Nepal som toppet listen over utenlandsstudenter i Norge. I innstillingen fra utdanningskomiteen i fjor, til mel-

dingen En verden av muligheter, skrev både Senterpartiet og de andre rød-grønne partiene at det var et mål å få flere utenlandske studenter til Norge. Mitt spørsmål til statsråden er derfor: Hvor mange flere milliarder mener han det er riktig at norske skattebetalere bruker på å subsidiere utenlandske studenter før man eventuelt vurderer å innføre en studieavgift?

Statsråd Ola Borten Moe [10:14:52]: Det er ikke bare et mål om flere utenlandske studenter i Norge. At norske studenter skal ut og studere, er også et mål som et bredt flertall i Stortinget har sluttet seg til. Det å ha utenlandske studenter her hos oss og det at våre egne drar ut i verden, tror jeg er en veldig god måte å lære å kjenne verden på, lære å kjenne andre perspektiver på, og ikke minst en måte å orientere seg på i en verden som er stadig mer global. Vi kommer som sagt til å videreføre det systemet som det har vært bred enighet om i Stortinget – dvs. gratisprinsippet for høyere utdanning i Norge.

Jeg vil ta avstand fra deler av de tallene som representanten Gulati trekker opp, bl.a. på bakgrunn av at en ikke kan skjevbehandle, heller ikke i prinsippet, mellom norske og svenske studenter eller danske og tyske, så lenge det er innenfor EØS-avtalens virkeområde. Det er rett og slett ikke mulig.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Himanshu Gulati.

Himanshu Gulati (FrP) [10:16:01]: Studentene har med rette, etter min mening, følt seg som taperne etter at regjeringens budsjett for 2022 ble endelig. Studiestøtten økes ikke. Regjeringen foreslår ikke flere studentboliger enn den forrige regjeringen, og flere valglofter fra regjeringspartiene er dessverre brutt. Flere av studentorganisasjonene har krevd at studieavgiften knyttes til grunnbeløpet i folketrygden, G, og at den økes til 1,5 G, som vil være en økning fra dagens nivå på ca. 1,2 G. Fremskrittspartiet har foreslått det samme i sitt alternative budsjett. Jeg lurer derfor på om statsråden vil takke ja til en invitasjon til å møtes, hvor vi på tvers av politiske skillelinjer forplikter oss til i løpet av denne stortingsperioden å knytte studiestøtten til grunnbeløpet, G, og å øke den til 1,5 G for landets studenter.

Statsråd Ola Borten Moe [10:16:49]: Jeg vil minne representanten Gulati om at vi i Norge har den kanskje mest sjenerøse studiefinansieringsordningen i verden. Ikke bare er høyere utdanning gratis for alle, den er i stor grad til stede over hele landet. Vi har et veldig godt system for studiestøtte, helt uavhengig av foreldrenes økonomi, som kommer alle til gode.

Det er også sann at gjennom enstemmige vedtak i Stortinget, har man i hele perioden de siste 15 årene prisjustert studentstøtten. Det har også kommet en betydelig opptrapping ved at den ellefte måneden nå er fullfinansiert for alle. Regjeringen har vært tydelig på at vår prioritering ligger i å innføre en tolvte måned for voksne studenter med omsorgsansvar for barn. Det mener vi er en riktig prioritering. Og så har vi fått på plass viktige velferdsordninger som treffer denne gruppen i inneværende statsbudsjett, bl.a. halv pris på tannhelse for de aldersgruppene det gjelder.

Presidenten: Himanshu Gulati – til oppfølgings-spørsmål.

Himanshu Gulati (FrP) [10:17:55]: Det virker for meg som om statsråden ikke vil forplikte seg til en økning til 1,5 G, slik flere studentorganisasjoner har bedt om. Statsråden var inne på elleve måneders studiestøtte. Dette var forrige regjering – hvor også Fremskrittspartiet var med, fra 2017 til 2020 – med på å trappe opp gjennom en fireårsperiode. I Arbeiderparti-Senterparti-regjeringens første budsjett er det som nevnt lite for studentene. Spesielt når det gjelder studiestøtte, er flere studentorganisasjoner skuffet. Selv om statsråden ikke vil forplikte seg til en økning til 1,5 G, vil jeg spørre ham om han kan love at studentene får økt studiestøtte av denne regjeringen, og om han eventuelt kan gi en indikasjon på hva slags ambisjoner de har for å øke studiestøtten.

Statsråd Ola Borten Moe [10:18:40]: La meg først tilføye at Fremskrittspartiet har sittet med regjeringsansvar i nesten de åtte foregående årene, og man har støttet statsbudsjettet i alle. Man vil ikke finne spor av noe av det Gulati her nå foreslår.

Vi er opptatt av at vi skal ha en trygg og god økonomi for studentene, men vi mener også at det er helt ok at man jobber ved siden av studiene. Ikke bare er det en viktig arbeidskraftreserve for nasjonen og for alle som bor her, det er også sann at det er viktig læring for studentene, etter mitt skjønn. Man kommer tettere på arbeidslivet, og man kommer tettere på den virkeligheten man uansett er nødt til å møte når man er ferdig utdannet.

Vi kommer til å fortsette å forbedre studiestøtteordningen, men prioriteringen kommer til å være rettet inn mot de årlige prisjusteringene som alltid kommer, og så kommer det til å være målrettede tiltak inn mot de gruppene som trenger det mest. Den gruppen som spesifikt er nevnt, er studenter med omsorg for små barn.

Presidenten: Himanshu Gulati – til oppfølgings-spørsmål.

Himanshu Gulati (FrP) [10:19:43]: I Fremskrittspartiets tid i regjering var vi nettopp med på å øke studiestøtten fra ti til elleve måneder. Jeg registrerer at statsråden ikke vil love en økning i studiestøtten til alle landets studenter utover prisjustering.

Mitt siste spørsmål handler om de reportasjene som bl.a. TV 2 har hatt fra Bergen og andre steder, om at mange av landets studenter bor i gamle og utslitte studentboliger. Noen stammer fra 1960-tallet og har ganske utdaterte fasiliteter. Dette har også min kollega Silje Hjemdal fokusert på. En av grunnene til at disse studenthyblene fortsatt brukes selv om de forfaller, er at dagens tilskuddsordninger ikke gir rom for å pusse opp gamle, eksisterende studenthybler, kun for å bygge nye.

Jeg lurer derfor på om statsråden vil ta tak i dette og forplikte seg til ikke bare å øke tilskuddet til studentboliger, men også sørge for at deler av tilskuddet kan gå til å pusse opp gamle studenthybler som trenger oppussing.

Statsråd Ola Borten Moe [10:20:35]: Regjeringen har ambisiøse målsettinger om å øke byggingen av studentboliger i Norge, opp mot 3 000 boliger i året. I år er det hjemlet 1 650 nye studentboliger. Vi har også en generell utfordring knyttet til å utløse de studentboligene det faktisk bevilges penger til.

Når det gjelder problematikken som representanten Gulati tar opp, ytes det ganske generøse tilskudd fra statens side for bygging av studentboliger. Det er for å holde husleia nede. Så er det sann at studentsamskipnadene må ta et ansvar for å oppgradere og vedlikeholde bygningsmassen sin løpende, etter hvert som den blir eldre. Hvis vi innfører et tilskudd for oppussing av eldre studentboliger, vil ikke samskipnadene ha et insitamment for å ta vare på eksisterende bygningsmasse. Det er etter mitt skjønn ikke heldig.

Presidenten: Rauand Ismail – til oppfølgings-spørsmål.

Rauand Ismail (MDG) [10:21:41]: Studenter som begynte å studere i 2020, er nå halvveis inn i sin bachelorgrad og har knapt opplevd hvordan det er å ha en vanlig studietid. Vi vet også at mange studenters økonomi rett og slett ikke strekker til.

Derfor lurer jeg på: Utover det statsråden allerede har lovet skal komme – forsinket strømlån og videreføring av det som var igjen av fjorårets krisepakke for studentene – vil statsråden komme med en ny krisepakke og gjøre som studentene ber om: innføre dagpenger for studenter og fjerne enmetersregelen i undervisningssituasjoner? Hvis ikke – hvorfor ikke?

Statsråd Ola Borten Moe [10:22:17]: Til hovedinngangen på spørsmålet, som er den vanskelige situasjo-

nen norske studenter har vært i knyttet til pandemibekjempelsen, er jeg 100 pst. enig. Det har vært en uhyre krevende situasjon både for elevene i skolen vår og ikke minst for studentene, som nå på to år knapt har hatt en normal hverdag. Jeg tror det er vanskelig å forestille seg hvor vanskelig og tungt det kan være, for studenttiden handler da om alt det den ikke skal handle om, og i tillegg får man konsekvenser knyttet til ensomhet, sosial isolasjon og manglende interaksjon med både lærestedet og andre.

Vi har tatt tak i dette med ganske omfattende krisepakker til studentene og samskipnadene, og det ligger nå til behandling i Stortinget. Det jeg har å tilby på mitt felt, er ordninger gjennom Lånekassen, så spør representanten om dagpenger, ligger det hos en annen statsråd. Så langt har Stortinget ikke vært villig til å åpne for dagpenger for studenter.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:23:40]: Spørsmålet mitt går til fiskeri- og havministeren.

Først vil eg berre seie at eg synest det er veldig bra at den nye regjeringa har utvida verkeområdet til fiskeriministeren også til hav, at ein rett og slett ser fiskeria som ein del av havet, at ein ser det samla. Det er veldig positivt.

I går kom ei pressemelding frå regjeringa om at det er gitt 53 nye utvinningsløyve til oljeindustrien. Som det står i pressemeldinga, er dette leiterundar i dei mest modne områda på norsk sokkel. Det vil innebere både seismikkundersøking, leiteboring, utvinning osv. i desse områda. I pressemeldinga står det ikkje eitt ord om fisk. Dette er område som bl.a. inkluderer Eggakanten, tett opp til den kanten som er eit kjent norsk fiskeriområde, Tromsøflaket, berøring med Mallangsrunden, som er eit veldig viktig fiskeområde for store delar av Troms og Finnmark og delar av Nordland, og det er gytefelt for makrell og tobis. Det går rett inn i det som skulle vere poenget med ein statsråd på dette feltet, at ein skulle hegne om dei områda som er avgjerande for norsk fiskeri, slik at ein ikkje gjer noko som øydelegg for dei norske fiskeria.

Eg har ikkje sett noko anna frå fiskerimyndigheitene, frå fagmyndigheitene, om at dei er motstandarar av utviding på stadig nye område for leiteverksemd. Dette er direktorat og fagmyndigheiter på statsråden sitt område. Ser statsråden det problematiske i eit fiskeri- og havpolitisk perspektiv at det blir utgreidd for oljeverksemd i desse områda?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:25:44]: Først vil jeg understreke at spørsmålet om oljeleting, TFO-er, som

er hovedinngangen på spørsmålet fra representanten Fylkesnes, ligger til olje- og energiministerens konstitusjonelle ansvar.

Når det er sagt, er det viktig for meg å slå fast at for fiskeri- og havministeren er det helt avgjørende at fiskeriinteressene ivaretas, uansett hva slags andre næringer i havet det er snakk om. Det at man tar en ny TFO-runde, er vel neppe noe som overrasker denne forsamlingen. Det som allerede er avklart, er at det ikke blir en ny konsesjonsrunde, men det å utforske videre i modne områder er en del av regjeringens politikk som jeg oppfatter har bred oppslutning i denne salen.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:26:41]: Eg heng meg veldig opp i omgrepet «modne område», at statsråden på fiskeri berre adopterer det omgrepet. Modent for kven? Statsråden har ansvar for fiskeria. Dette er rike område for fiskeri. Det er fiskeområde. Fleire har også definert det som fiskefelt. Dette er gyteområde for makrell og tobis. Tobis har allereie blitt utfordra ganske mykje i Nordsjøen, men no kjem det ytterlegare utfordringar for ein nøkkelbestand for norsk fiskeri.

Statsråden seier at det er utanfor hans konstitusjonelle ansvar, men det meiner eg er feil. Fiskeriministeren har ansvar for fiskeri. Dette er avgjerder som gjeld fiskeri direkte. Ein kan ikkje peike på nokon andre statsrådar her som tar ansvaret for fiskeria. Da er spørsmålet: Ser statsråden dette som problematisk i det heile? Er det gjort nokre berekningar frå hans departement om kva konsekvensar dette vil ha for norsk fiskeri?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:27:44]: Vi har en lang og god historie der de største funnene handler om at vi er rimelig gode på sameksistens i landet vårt. Det er grunnlaget for at vi har klart å utvikle en verdensledende petroleumsindustri samtidig som vi i fjor satte ny rekord i sjømateksport. Vi har en god forvaltning som samhandler godt. Mitt ansvar er å se til at fiskerierne har de utviklingsmulighetene som de skal ha. Gjennom de siste 50 år har vi utviklet en havbruksnæring som bidrar tungt til lys i husene, til arbeidsplasser i kystsamfunnene og til to tredjedeler av sjømateksporten. Ja, det er viktig å være føre var, det er viktig å passe på, men jeg mener at vi gjennom en lang historie har vist at næringer kan sameksistere i havområdene våre.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Torgeir Knag Fylkesnes.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:28:44]: Eg må seie eg er skuffa over svaret, altså at Noreg er så vanvitig god på sameksistens. Kor har ein det frå? Vi veit at det var øydeleggiande for tobisbestanden sist ein opna opp for leiteløyve i Nordsjøen. Det var midt i eit veldig viktig

gytefelt for tobisbestanden. Vi veit korleis andre typar aktivitetar til havs også påverkar, anten det er militær aktivitet utanfor Andøya, eller det er oppdrettsaktivitet langs kysten. Vi veit at dette påverkar. Det er tjuvt med rapportar om det. At sameksistens ikkje er noko problematisk for det ville marine livet i havet, er feil. Vi er ikkje der i Noreg at vi berre kan putte inn all mogleg aktivitet, og så får det ingen konsekvens. Spørsmålet til slutt er om statsråden vil gjennomføre ei kartlegging i samråd med fiskeripolitiske myndigheiter, fagmyndigheitene, om kva konsekvensar dette vil ha for fiskeria.

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:29:47]: Først: Hvis representanten ønsker å sitere meg på hva jeg sa, vil jeg anmode han om at jeg blir gjengitt på hva jeg faktisk sa. Jeg har aldri tatt til orde for at vi er vanvittig gode på sameksistens. Jeg ordla meg ganske annerledes. Det er også sånn at hvis vi ser bakover, har vi mange gode eksempler på hvordan vi får sameksistens til å fungere godt, men vi har også eksempler på at det ikke fungerer. Det må vi lære av, men i stort vil jeg si at vi er gode på det, og det er en kompetanse, en kunnskap og en kultur som jeg ønsker at vi skal arbeide videre med.

Så er det nok en avstand mellom SV og regjeringspartiene knyttet til hvordan man ser på framtiden for norsk olje- og gassnæring. Regjeringen har slått fast at vi ønsker å utvikle – ikke avvikle – og bygge ny industri på skuldrene til olje- og gassnæringen. Det er nok sånn at når vi gjør opp statsbudsjett, må vi ikke bare passe på at utgiftene strekker til – vi skal også ha næringer nok til å ha en inntektsside som henger i hop med dette.

Presidenten: Torgeir Knag Fylkesnes – til oppfølgingsspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:30:58]: Den viktigaste inntektskjelda til Noreg historisk har vore fiskeria, og der er det tydelegvis stor forskjell på SV og regjeringspartia. Vi ønskjer å hegne om dei ville marine artane i havet. Alt tyder på at det kjem til å bli mykje viktigare for inntektene til Noreg i overskueleg framtid dersom ein klarer å ha ein berekraftig bruk av dette. Det er grunnen til at vi er så knallharde på det.

Så er det ei sak som er veldig lik denne, som handlar om bruk av havet. Det gjeld eit prosjekt som blei sett ned av den førre statsråden på området, Ingebrigtsen frå Høgre, der han etter kvart såg at det var stor konflikt om bruk av havet på kystlinja og fjordlinjene. Der kan ein med dagens regelverk gi dispensasjon til store garnbåtar med 700 garn, slik at dei kan kome inn i f.eks. Breivikfjorden på Sørøya for å fiske. Det fører til at ein pressar ut dei minste båtane og øydelegg vinterfisket for dei. Ingebrigtsen var interessert i rett og slett å setje inn ei knall-

hard bestemming mot det i samband med reguleringa. Kvifor har dagens statsråd stoppa det arbeidet?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:32:06]: Til det representanten Knag Fylkesnes uttrykker om ambisjonene for norsk fiskerinæring, kan jeg ikke si annet enn at det deler jeg fullt ut. Vi kan skape mer. Norske fiskerier vil kunne bidra mer til felleskapet i framtiden. Men jeg er også helt sikker på at vi må utvikle nye næringer i havet.

Vi vet alle sammen at oljealderen på et eller annet tidspunkt er over, og da må vi klare å utnytte de mulighetene som ligger også for andre næringer i havet. Vi kan skaffe mer klimavennlig mat til en verdensbefolkning som vokser, vi kan skape mer energi fra havet. Mulighetene er store. Jeg har fått et stort ansvar med å skulle legge fram og utvikle næringsplaner for de norske havområdene. Det er et arbeid som vi skal i gang med.

Til spørsmålet om havdeling har jeg en veldig klar holdning, og det er at det er greit med konkurranse også når man er ute på feltet, men konkurranse må skje i samme vektklasse. Så havdeling og det å sikre at kystflåten har tilgang til fjordene alene når det trekker fisk inn i fjordene, er viktig for meg, og det er et arbeid jeg også kommer til å følge opp videre.

Presidenten: Torgeir Knag Fylkesnes – til oppfølgingsspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:33:23]: Det er akkurat det eg ønskjer å få litt meir informasjon til Stortinget om. Det er dette arbeidet som blei starta av Ingebrigtsen, der ein såg at kystflåten blei pressa av dei store havgåande fartøya fordi ein hadde gitt dispensasjon for at dei kunne gå inn i fjordane for å fiske med ein heilt annan type kapasitet, altså 700 garn.

Stortinget kan berre førestille seg den effekten det har, og den skaden som antakeleg er gjort på kysttorsk, noko som har fått store konsekvensar for eksportverdien på norsk fisk. Det same med den skaden det gjer på kystsamfunn, som har ein flåte som er mykje mindre, som er avhengig av desse områda, spesielt på vinteren, der dei i større og større grad blir pressa til å gå lenger ut i havet, med dei sikkerheitsmessige utfordringane det har, òg for verdiskapinga. Til slutt blei til og med ein Høgre-statsråd heilt overtydd om at dette ikkje kan fortsetje.

Kvifor i all verda har ein dispensasjon når ein slik type fartøy kan dundre inn i fjæresteinane på denne måten? No skulle vi ha klare reglar og ingen dispensasjonar. Ingebrigtsen varsla at det skulle kome i samband med kvotereguleringa for 2022, men det gjorde ikkje denne statsråden. Denne statsråden stoppa det. Kvifor?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:34:34]: Det er ikke sånn at denne statsråden stopper det. Vi må ha et sys-

tem for havdeling der den minste flåten har førsteretten til å fiske i de områdene som er best egnet for den minste flåten. Noe av grunnen til at vi også har en stor havgående flåte, er at den kan hente inn disse ressursene også når det ikke er fisk tilgjengelig nær land, og for å sørge for at industrien vår kan ha tilgang til råstoff hele året. Så jeg er opptatt av det som handler om havdeling.

Jeg tror nok at å gå så langt som at det ikke kan finnes en dispensasjonsadgang, er noe vi må se nærmere på, for målet er også at hele kvoten skal fiskes opp.

Jeg deler fullt ut representanten Knag Fylkesnes' holdning om at de minste fartøyene må ha en klar fortrinnsrett, og at det kun skal være når det er særlige grunner til det at man dispenserer for at den større flåten kan gå inn i fjordene.

Presidenten: Linda Hofstad Helleland – til oppfølgingsspørsmål.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:35:57]: Jeg følger opp der representanten Fylkesnes slapp. Norge har veldig høye ambisjoner når det gjelder bærekraftig havøkonomi, vern og bruk av havet, ikke minst etter initiativet som tidligere statsminister Erna Solberg tok. Men vi har også motstridende interesser som står opp mot hverandre. Derfor var jeg glad da jeg så at vi skulle få en egen havminister. Det som fortsatt er litt uklart, er hvordan havministerens konstitusjonelle ansvar faktisk er – og det hører vi på svarene som representanten Fylkesnes fikk nå. For konkret: Hvilken rolle har havministeren overordnet for å avklare utfordringer som vil oppstå på tvers av ulike fagområder? Og er det sånn å forstå at havministeren har det overordnede forvaltningsmessige ansvaret for disse avklaringene?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:37:04]: Ansvaret som havminister kan uttrykkes på flere måter. To av dem er for det første at jeg konkret har ansvaret for det koordinerende arbeidet for å utvikle grønn skipsfart, og det andre handler om at jeg har et ansvar for å utvikle næringsplanene for Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet. Det opphever ikke sektoransvaret, men det gir meg et koordinerende ansvar på de områdene. Listen er ikke uuttømmelig. De to viktigste områdene som jeg arbeider med, er akkurat dette.

Jeg tror at vi bare skal ta inn over oss, og det har vi nok gjort for lenge siden, at selv om havområdene våre er fem–seks ganger så store som landområdene, skal vi ikke drømme oss bort og tenke at vi unngår arealkonflikter og ulike næringsinteresser som støter mot hverandre i havområdene. Det må vi leve med. Det må vi løse på en på en god måte, og det er et ansvar som jeg kjenner veldig på.

Presidenten: Alfred Jens Bjørlo – til oppfølgings-spørsmål.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:38:22]: Eg vil fortsetje der hovudspørsmålet startar, nemlig rundt det at vi har ein havminister som det blir sagt har eit meir heilskapleg ansvar for havet, men som etter Venstres oppfatning skliir unna så snart det kjem opp konkrete problemstillingar der vi faktisk må gjere desse viktige avvegingane for havmiljøet, for fiskeressursar og for fiskarar.

Eg konstaterer at vi ikkje får gode svar knytt til dei nye utvinningstillatingane for olje. Eg vil utfordre statsråden på ei anna sak. Det er spørsmålet om at Noreg, som eit av få land i verda, tillèt dumping av gruveavfall i sjøen. Der har no ei samla fiskeri- og havbruksnæring sterkt bønnfalle regjeringa om å ikkje gje dei tillatingane i Førdefjorden før konsekvensane for fiskeria er betydeleg betre kartlagt enn i dag. Dei har bedt regjeringa om eit møte. Statsrådens seier at han alltid vil stå opp for fiskeria. Vil statsråden i det minste seie ja til å møte ei samla fiskeri- og havbruksnæring for å belyse problema knytt til dumping av gruveavfall i havet?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:39:27]: Jeg har nesten ukentlig møter med aktører i fiskeri- og havbruksnæringen. Det er gode møter, der vi har en dagsorden som både departementet, statsråden og fiskeriorganisasjonene er med på å påvirke. Så de møtene vil fortsette på vanlig vis.

Det er ikke for å skli unna, som er ordbruken antyder her, men jeg tror vi skal hegne om at det er den konstitusjonelt ansvarlige statsråden som svarer for Stortinget på konkrete problemstillinger som trekkes opp. Det er i alle fall en tilnærming som ikke jeg har tenkt til å utfordre.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Abid Raja (V) [10:40:23]: Jeg skal ta opp studentenes situasjon. Før jul møtte jeg studentenes representanter i Bergen, Trondheim og Kristiansand for å lytte til deres innspill hensyntatt den meget spesielle situasjonen vi alle er i, som også studentene har stått i, og fortsetter å stå i. Studentene beskriver i møtet med meg hvordan det å leve med store begrensninger har gått ut over studieprogresjon, sosialt liv og muligheten til å ta del i en normal studietid. Det de sier, bør bekymre flere enn meg.

Med økt vaksinasjonsgrad og en mildere virusvariant har regjeringen signalisert at man letter på koronatiltakene. Det er bra, men samtidig hører vi at innføring av normal undervisning og normal tilstedeværelse for studentene lar vente på seg.

Studentene har blitt hardt rammet under pandemien. Mange har sittet alene på små hybler, og mange har mistet jobben sin. Undersøkelser viser at nesten halvparten av studentene opplever alvorlige psykiske symptomer, mindre faglig utbytte ved digital undervisning, og to av tre studenter har fått redusert undervisningstilbudet. Det er en tung og krevende situasjon for svært mange av våre studenter. Å få studentene tilbake på campus er derfor veldig viktig, og det haster, for nå trenger både studentene og alle de ansatte i utdanningssektoren en normal hverdag. Normalitet er ikke bare betryggende, men det gir også bedre faglig utbytte og sosiale forhold hvor vennskap og nære bånd kan utvikles.

Under hele pandemien har universitetene og høyskolene vist at de er gode på smittevern. Mens videregående skoler og voksenopplæring etter betydelig press nå endelig er tilbake på grønt nivå og ikke trenger å forholde seg til 1-meteren, er det underlig at regjeringen anbefaler fortsatt å holde avstand på universiteter og høyskoler.

Jeg vil derfor spørre statsråden: I lys av den langvarige, vanskelige situasjonen for studentene, har statsråden tenkt å ta aktive grep for å sørge for at studentene snarest kommer tilbake på campus som normalt? Og i så fall: Hvilke grep tenker statsråden å ta?

Statsråd Ola Borten Moe [10:42:20]: Når det gjelder virkelighetsforståelsen og beskrivelsen, deler jeg langt på vei det representanten Raja tar opp. Det er ingen tvil om at dette har vært en uhyre krevende situasjon både faglig og sosialt for svært mange av landets studenter. Derfor var jeg også veldig fornøyd da vi forrige fredag endret regelverket. Campus har aldri vært stengt i denne omgangen, men vi presenterte da en klar forventning om at studentene nå skal tilbake på campus. Alle studenter skal få tilbud om fysisk oppmøte og fysisk opplæring.

Så langt jeg vet, er universitetene og høyskolene allerede i full gang med dette, fra innværende uke, og min tydelige forventning som ansvarlig statsråd er at universitetene og høyskolene følger opp. Mitt klare inntrykk er for så vidt også at de gjør det. Jeg opplever at det er stor utålmodighet i sektoren, både fra undervisningssiden og fra studentsiden, med tanke på å komme i gang og få en hverdag som er mer normal enn den har vært.

Så er vi ikke helt tilbake på normalen ennå. Det er fremdeles noen begrensninger. Det er fremdeles anbefalinger om å holde avstand, og det er selvsagt en anbefaling om å drive undervisningen innenfor ansvarlige, smittevernrelaterte rammer. Det mener jeg er naturlig på det tidspunktet vi er i pandemien nå. Forhåpentligvis vil helsemyndighetene våre komme med anbefalinger framover som gjør det mulig å ta tilbake en enda mer normal hverdag. Det er jeg i så fall veldig glad for. Jeg tror

både jeg og representanten Raja og resten av salen krysser fingre og alt det som ellers er, for at vi alle sammen i løpet av ikke altfor lang tid får en normal hverdag.

Abid Raja (V) [10:44:27]: Det er godt å høre at statsråden deler situasjonsbeskrivelsen, men spørsmålet mitt var om han hadde tenkt å ta noen aktive grep for å sørge for å bringe dem tilbake til campus, og hva slags grep. Det fikk jeg ikke med meg, iallfall.

Man kan stille spørsmål ved om det egentlig er fornuftig at det for studentene nå er lettere å samles på pub enn i et kollokvierom eller i en forelesningssal. Vi i Venstre støtter puboppmykningen, men det bør være et paradoks – også for statsråden – at det er lettere å drikke øl sammen enn å studere sammen. Og dersom man skal ta smittevernfolkens signaler på alvor, er studentene av de gruppene det er minst risiko rundt når de samles, altså 20-åringer med dobbel vaksine. Så for å ta et annet konkret spørsmål: Når vil statsråden sørge for mest mulig fysisk undervisning, også der det ikke er praktisk mulig å holde én meters avstand?

Statsråd Ola Borten Moe [10:45:24]: Aller først: Nå er Raja dypt nede i de smittevernrelaterte tilrådingene som regjeringen har basert sine runder på nå i siste omgang. Det står representanten selvsagt fritt til å gjøre, men jeg vil også bare minne om at hans egen regjering i stor grad bygde de tiltakene man selv satte i gang – tiltak som ikke var mindre inngripende – på akkurat de samme smittevernrelaterte rådene som denne regjeringen gjør bruk av.

Det jeg prøvde å få fram, var at vi har allerede tatt grep for å få studenter tilbake på campus, nettopp fordi vi deler virkelighetsoppfatningen av at det er uhyre viktig. Det ble presentert i slutten av forrige uke, og så langt jeg vet, er den jobben allerede kommet i gang. Det er presentert en klar forventning fra regjeringen om at alle studenter i Norge skal ha deler av studietilbudet sitt knyttet til fysisk oppmøte og vanlig interaksjon mellom lærere og elever.

Avslutningsvis er det også slik at det finnes unntak i de anbefalingene vi har gitt til sektoren, som åpner for at man kan avvike fra én-meteren der det er nødvendig. Det håndteres av sektoren selv.

Presidenten: Abid Raja – til oppfølgingsspørsmål.

Abid Raja (V) [10:46:40]: Hvis jeg var statsråd, tror jeg at jeg ville være litt forsiktig med å sammenligne med den forrige situasjonen, da ingen i verden hadde noen erfaring med koronaviruset, da det rammet en hel verden på en veldig ekstrem måte, og da vi heller ikke hadde noen vaksinasjon, slik vi har nå. Den forrige smittesituasjonen, deltavarianten og det muterte viruset

som oppsto, og den situasjonen vi står i nå, med omikron – som vi vet er mye mildere – og en vaksinasjonsgrad i Norge som vi vet er ekstremt høy, mener jeg ikke er helt sammenlignbare situasjoner.

Det jeg savner, er en statsråd som faktisk kjemper for studentenes sak og målbærer dette. Men jeg får ikke svar på noen av de spørsmålene jeg har stilt, om statsråden har tenkt å ta noen aktive grep, både for å hjelpe dem tilbake på campus og for å legge til rette for mest mulig fysisk undervisning. Er det riktig forstått at statsråden ikke selv har tenkt å ta noen aktive grep for å sørge for å oppnå det jeg har tatt opp i disse spørsmålene?

Statsråd Ola Borten Moe [10:47:49]: Når det gjelder innledningen på siste spørsmål, er vi på full fart inn i en helsefaglig diskusjon knyttet til pandemihåndteringen. Da er det i så fall en annen statsråd enn meg som skal stå her og svare på det. Men det er et uomtvistelig faktum at vi som regjering baserer de tiltakene som nå gjelder, på de samme helsefaglige rådene som Raja og forrige regjering gjorde bruk av. Det er det ingen tvil om.

Så til det neste, om det er slik at jeg ikke har tatt noen aktive grep: Jo, det er jo det jeg prøver å formidle. Det er mulig at jeg er dårlig til å uttale meg, men vi åpnet betydelig opp i universitets- og høyskolesektoren i forrige uke, altså for fem dager siden. Det er presentert en tydelig forventning til alle universiteter og høyskoler, både fra regjeringen og fra meg som statsråd, om at det skal tilrettelegges for fysisk oppmøte og undervisning ved alle landets institusjoner og campuser. Det er også slik at alle elever og studenter på individnivå (presidenten klubber) skal ha hele eller deler av undervisningen sin fysisk. Det er også slik (presidenten klubber igjen) at det er mulighet for unntak fra én-meteren hvis det er forsvarlig ... (Presidenten avbryter.)

Presidenten: Presidenten har vært snill i dag, men vil be folk om å holde seg til taletiden.

Jan Tore Sanner – til oppfølgingsspørsmål.

Jan Tore Sanner (H) [10:49:21]: Jeg tror vi alle deler bekymringen over den høye prisen som barn og ungdom har betalt, både sosialt og faglig, under pandemien. Jeg er enig i at det er viktig at både elever i skolen og ungdom på universitetet får mulighet til å komme tilbake, men det vi også har behov for, er en plan for hvordan vi skal hjelpe disse ungdommene over tid. Dette er påpekt av flere faglige rapporter og forskningsrapporter. Det er påpekt av koronakommisjonens første rapport. Det kommer nå et kull fra videregående skole som har hatt to år under pandemien, og som nå skal starte på universiteter og høyskoler til høsten.

Så mitt spørsmål knytter seg til om regjeringen vil lage en plan for hvordan ungdom og barn kan følges opp over tid, både sosialt og faglig, for å håndtere de dype sårene som pandemien har skapt for mange.

Statsråd Ola Borten Moe [10:50:31]: Jeg tror representanten Sanner har helt rett i at vi kommer til å trekke med oss senvirkninger av denne pandemien i ganske lang tid. Det er mange som har levd i en unntakssituasjon, ikke bare barn og unge, men selvsagt også studenter. Noen vil til og med hevde at det er ganske mange voksne som har levd i en unntakssituasjon, som nå snart har strukket seg over en periode på to år. Jeg tror det viktigste tiltaket er at vi klarer å bli ferdig med pandemien og kommer oss inn i en situasjon som ligner litt på den normalen jeg oppfatter at vi alle sammen ønsker å komme tilbake til.

For å ta mitt felt, som jeg kan svare på vegne av: Innspillet, eller forslaget, om å lage en plan om å ha en samlet oversikt, både knyttet til status og utfordringer og til hvilke tiltak man eventuelt kan komme med fra fellesskapets side for å bidra så langt råd er, det tror jeg er et godt og konstruktivt innspill, som jeg skal ta med meg tilbake herfra.

Presidenten: Vi går da til neste hovedspørsmål.

Olve Grothe (H) [10:52:02]: Tidlegare denne månaden kom det nye eksporttal som viser eventyrlege tal for norsk eksport av sjømat i 2021. Totalt eksporterte Noreg 3,1 millionar tonn sjømat til ein verdi av over 120 mrd. kr. Havbruket utgjorde 71 pst. av eksportverdien, mens volumet utgjorde 44 pst.

Potensialet for vekst er også enormt, særleg når det gjeld havbruk. Gjer vi dei rette tinga her, kan vi auke produksjonen mange gonger fram mot 2050. Høgre er svært opptatt av at vi greier å utløyse det enorme potensialet vi har, at næringa òg i framtida kan skape enorme verdiar, produsere god og sunn mat og oppretthalde Noregs posisjon som verdas nest største eksportør av sjømat. Skal vi greie dette, må vi leggje til rette for vekst, utvikling og modernisering. Samtidig må vi greie å handtere dei ulike fiskehelse- og miljøutfordringane næringa har, som lakselus, avfallsutfordringar og arealkonflikt.

Måndag 7. desember 2020 la professor Ragnar Tveterås ved Universitet i Stavanger fram rapporten Verdiskapingspotensiale og veikart for havbruk til havs. Denne og andre rapportar viser at moglegheitene og potensialet for havbruk til havs er svært store.

Regjeringa Solberg har vore tydelege på at ein ønskjer å leggje til rette for havbruk til havs og har over fleire år arbeidd godt med å leggje fundament for eit regulatorisk grunnlag. Slikt juridisk nybrottsarbeid tek tid, og dei juridiske rammevilkåra er enno ikkje på plass.

Rett nok gjeld dei fleste relevante lovene også i norsk økonomisk sone, men det er nødvendig å få eigne reglar som er særleg tilpassa havbruk til havs.

Spørsmålet til statsråden er difor: Kan statsråden seie noko om kva tid eit slikt regulatorisk grunnlag – eller regelverk, om ein vil – vil kome på plass, og i det minste i alle fall kva tidsplan det blir arbeidd etter?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:53:55]: Dette er et viktig område. Havbruksnæringen er viktig for Norge. Den gir høy verdiskaping, og den gir arbeidsplasser i Distrikts-Norge. Skal vi få til den veksten som regjeringen ønsker, og som jeg oppfatter at et bredt politisk flertall i denne salen ønsker, må vi øke bærekraften.

Et element i det vil handle om å lykkes med havbruk til havs. Derfor er vi allerede i gang med arbeidet for et nytt regime for havbruk til havs. Det er et arbeid som har høy prioritet. Jeg kan gi en tidslinje på det arbeidet når vi er kommet noe lenger fram. For meg har det vært viktig å få det arbeidet i gang så raskt som mulig, og jeg er fornøyd med at det allerede er kommet i gang.

Olve Grotle (H) [10:54:40]: For havbruksnæringa er det viktig å få dette på plass så raskt som råd, av mange grunnar. Fleire av oppdrettsselskapa er alt i gang, men for å satse vidare treng næringsaktørane føreseielege og avklarte rammer. Dei står no overfor store investeringar utan å heilt vite kva reglar og rammevilkår som skal gjelde for denne typen verksemd. Eg er difor ikkje fornøgd med at statsråden ikkje i dag kan gje ein tidshorison.

Spørsmålet blir difor: For å ikkje tape tid og posisjon i næringa, er regjeringa i så fall innstilt på å etablere ei mellombels tillatingsordning fram til ei endeleg kjem på plass?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:55:21]: Det er flott å høre at utålmodigheten har økt etter at man gikk fra regjeringssposisjon til opposisjon, for dette er et arbeid som ikke var kommet i gang da jeg satte meg i statsrådsstolen. Det er i gang nå, så vi har skiftet takt. Jeg vil ha så høy framdrift som mulig for at dette kan komme på plass, og at havbruk til havs kan komme i gang. Så er det innenfor det som er definert som produksjonsområder, gode muligheter allerede i dag for å prøve ut havbruk i langt mer åpne områder enn det vi tradisjonelt har hatt. Det skjer faktisk «as we speak», så det er ikke sånn at vi står helt fast. Men jeg setter fart. Jeg vil også kunne informere Stortinget på egnet måte når vi har en tidsplan, og dette arbeidet har høy prioritet hos meg.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Linda Hofstad Helleland.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:56:32]: Vi skulle gjerne hatt ja eller nei på om statsråden ønsker å sette i gang med midlertidige tillatelser for havbruk til havs.

Så vil jeg også spørre om de motstridende interesse- ne som statsråden nå skal prøve å forene. Fiskerinæringen bidrar til over 18 000 årsverk langs kysten vår, og de opplever nå, hører vi, at fiskeområdene deres er under press. Ikke minst så vi det også i høringen om tildelingen av havvindområder. Nå vet vi at regjeringen er forsinket med tanke på utlysning på grunn av intern uenighet i regjeringen om kabel, men det krever nå klokskap for å sikre den sameksistensen vi er avhengig av for at vi ikke skal tape det verdiskapingspotensialet.

Så hvordan har ministeren fulgt opp arbeidet i samarbeidsforumet for havvind? Og følger han opp også arbeidet med et havdialogforum for å sikre tettere dialog mellom kystkommuner, næringsliv, kunnskapsmiljøer og beslutningstakere i hav- og kystspørsmål?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:57:45]: Vi skal sikre å ha god dialog. Vi har også veldig god dialog mellom de departementene som har ansvar på dette området. I de møtene jeg har hatt med fiskerinæringen, har det flere ganger blitt påpekt at de også har dårlige erfaringer. De følte seg lite ivaretatt knyttet til et av de prosjektene som den forrige regjeringen landet, så det er en jobb å gjøre for å sikre god sameksistens. Vi har også en tilnærming der vi ønsker å sjekke ut hvorvidt områder for havvind og områder for havbruk til havs kan overlappe, og at man også kan få det til der man har felles infrastruktur, der man sørger for at man også har et mindre arealbeslag. Men hensynet til fiskerinæringen vil alltid være viktig, og mitt mål er at vi ikke skal komme i den situasjonen som den forrige regjeringen gjorde, at det ligger igjen veldig dårlige eksempler på dårlig samhandling.

Presidenten: Geir Jørgensen – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Jørgensen (R) [10:59:03]: Det er interessant at den samme regjeringen som nå deler ut 53 nye letetillatelser for oljeboring, samtidig går inn for en storstilt havvindutbygging, med klimaargumentet i fremste rekke. Begge disse satsingene tar av havet. Det samme gjør planene om å bruke 56 000 km² til nye skytefelt. På toppen av dette kommer planene om havbruk til havs.

Man hører ofte at man må gi næringslivet og de som har investert, forutsigbarhet, og da blir spørsmålet til statsråden: Når alle disse arealkrevende planene ser ut til å bli realisert, hvor blir det av forutsigbarheten for den tradisjonelle, konvensjonelle hvitfisknæringen, som taper arealer plan for plan?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:00:07]: For meg er det helt avgjørende at vi klarer å ivareta den tradisjonelle hvitfisknæringen når det skjer utvikling av nye næringer og når andre interesser knyttet til havet kommer til. Jeg mener vi har et godt utgangspunkt – vi har en god forvaltning og en sterk tradisjon for å få til sameksistens. Men vi har også eksempler på hvor dårlig det går når den sameksistensen ikke utøves. I regjeringen har vi en veldig god dialog og et godt samarbeid på tvers av de ulike departementene som har ansvar. I min rolle som fiskeri- og havminister ligger det tungt på meg at vi må klare å gjøre dette på best mulig måte, slik at man ikke fortrenger fiskerinæringen.

Presidenten: Geir Jørgensen – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Jørgensen (R) [11:00:56]: Jeg takker for svaret og skal nå gå til det som var hovedspørsmålet fra representanten Olve Grotle, om havbruk til havs. Nå har vi fått de første offshore havbruksinstallasjonene, bl.a. en havfarm som ligger i Hadsel i Nordland, hvor det i de to utsettene man har hatt, har vært svært stor dødelighet – nesten 30 pst. Dette er et stort problem for ikke bare offshore havbruk, men for hele næringen. I 2020 ble det registrert 52 millioner døde laks i denne næringen. Dette er tall fra Veterinærinstituttet. Vi leser samtidig i Hurdalsplattformen at regjeringen åpner for at man skal se på flere kriterier for trafikklyssystemet, som i dag utelukkende handler om lakselus.

Vil dødelighet kunne være et kriterium i et nytt system?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:02:02]: Vi vil vurdere flere kriterier. Det som handler om fiskehelse, vil være et viktig kriterium å vurdere for oss. Men kravene til hva som skal være kriterier i trafikklyssystemet, er ganske store. De må kunne fungere i et system som skal ha objektivitet i seg, og det skal være målbart, så det er mye som må på plass for at vi skal kunne lande hva som skal være de nye kriteriene i trafikklyssystemet. Men for meg er det helt grunnleggende at det som er det viktigste systemet vi har for å sørge for at framtidig vekst kommer i de områdene der miljøbelastningen er akseptabel, utvikles videre. Vi må være trygge på at det er et system som fungerer, som alle parter kan forholde seg til, som er rettferdig, og som gjør at vi oppnår målet om at den veksten vi får til, er bærekraftig.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:03:16]: Gjenoppbygging av Forsvaret var en av hovedsatsingene i den regjeringen Fremskrittspartiet var en del av, og innkjøp og innfasing av nytt materiell og våpensystemer

ble gjennomført i alle forsvarsgrenene. I tillegg ble det igangsatt en rekke reformer og omstrukturering internt i mange av Forsvarets avdelinger.

Sjøforsvaret gjennomfører generalmønstring når fartøy skal settes i operativ drift. Det gir status for fartøyet og på mannskap og materiell. Det samme er blitt gjort i andre deler av Forsvaret.

Stortinget informeres i dag gjennom regjeringen og forsvarssjefens årsrapport. Det gir kun stykkevis og delt innblikk i Forsvarets totale kapasiteter og behov. Brigademønstringer vil vise tydelig hvilke kapasiteter Forsvaret har, og Stortinget vil bli bedre informert både med hensyn til materiell, personell, organisering og de målene som er satt. En generalmønstring vil påvise eventuelle mangler, og de vil bli klarlagt og vil kunne korrigeres. Det vil være nyttig for Stortingets arbeid og samtidig gi forsvarskommisjonen som nå er nedsatt, en mulighet til å vurdere status i forhold til framtidige behov og planer.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa er i dag mer utfordrende enn på lenge, og det er avgjørende at man kan dokumentere at Forsvarets kapasiteter og kapabiliteter er i henhold til de forutsetninger som er lagt av Stortinget. En generalmønstring vil også vise hvor manglene er, og den vil også vise om man trenger ekstra bevilgninger til Forsvaret for å nå de målene som man har satt. I dag finnes det ingen sånn mekanisme. Man går fra budsjett til budsjett og revidert budsjett, men målene behøver ikke nødvendigvis nås, og det kommer ikke ekstra penger for å nå de målene man har satt. Det er veldig uheldig.

Mitt spørsmål til statsråden er: Ser han behovet for å foreta en generalmønstring i hele Forsvaret, og vil han ta initiativ for å iverksette dette?

Statsråd Odd Roger Enoksen [11:05:13]: Det er et godt spørsmål som stilles. Forsvarssektoren styres etter langtidsplaner som legges for fire år om gangen, hvor investeringene besluttes av Stortinget på slutten av en periode, for så å skulle gjennomføres i neste periode. Der er denne statsråden av den oppfatning at det er et system som egner seg litt lite for også å ivareta behovet for endringer som kommer underveis, etterslep eller ting som man ser må justeres. Det er en av årsakene til at regjeringen nå tar sikte på å fremme en sak for Stortinget tidlig i denne perioden, nettopp for å kunne se på om det er nødvendig å gjøre justeringer, men selvfølgelig også for å fremme de endringer som denne regjeringen har varslet i Hurdalsplattformen, for Stortinget, der det er nødvendig å gå til Stortinget med den type saker.

Til spørsmålet om å få en helhetlig vurdering av status i sektoren: Det er et omfattende arbeid å skulle gjøre det. Men den sikkerhetspolitiske situasjonen er absolutt sånn at det er nødvendig både for Forsvaret, for Stortinget

get og for regjeringen å ha god oversikt over situasjonen til enhver tid, og hvilke endringer som kan være formålstjenlige å gjøre. Så om vi ikke kaller det for generalmønstring, er jeg i alle fall innstilt på å vurdere behovet eller muligheter for å rapportere til Stortinget på en enda bedre måte enn det som vanligvis gjøres.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:06:56]: Takk til statsråden for et veldig klokt og fornuftig svar.

Jeg har et tilleggsspørsmål som går ut på noe av det samme, og som på en måte bare markerer at det er et sånt behov. Det gjelder brigaden i Nord-Norge, som i flere år har fått tilført materiell i ulike kategorier, men det er flere prosjekter som har blitt utsatt, og det er derfor vanskelig å finne svar på hva materiellstatus er. Det jeg ønsker å vite, er hva som er faktisk materiellstatus. Jeg vil tro at en generalmønstring ville avslørt hva materiellstatus er, og da hadde jeg ikke trengt å stille dette spørsmålet, men jeg stiller det nå, når ikke en sånn mønstring har funnet sted.

Statsråd Odd Roger Enoksen [11:07:37]: Jeg kan ikke umiddelbart svare på hva som er materiellstatus i Brigade Nord, som representanten spør om. Det må jeg eventuelt få lov til å komme tilbake til.

Det å ha en god oppfølging av langtidsplanen og de investeringer som er vedtatt, er selvfølgelig et ansvar som ligger tungt både på forsvarssektoren og på departementet. Det kan jeg betrygge representanten om. Et av mine ansvarsområder er nettopp å følge opp de beslutningene som blir tatt i Stortinget, og at de gjennomføres i tråd med Stortingets ønsker. Det fritar ikke verken meg, departementet, forsvarssektoren eller Stortinget fra også å gjøre omprioriteringer eller justeringer når man eventuelt ser at det skulle være behov for det. Det er også en mulighet man har i den årlige investeringsproposisjonen, som blir lagt fram for Stortinget på våren, og hvor det også rapporteres om status for de anskaffelser som er på gang.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Hårek Elvenes.

Hårek Elvenes (H) [11:08:53]: I 2013, da regjeringen Solberg overtok, var Sjøforsvaret inne i en veldig alvorlig situasjon. Fartøy lå ved kai, det manglet besetninger, det manglet reservedeler, man plukket deler fra enkelte skip og brukte på andre. Ordet kannibalisering er blitt brukt om den situasjonen som Sjøforsvaret var i.

I statsbudsjettet i 2016 bevilget regjeringen Solberg ca. 330 mill. kr til ekstraordinært vedlikehold av Sjøforsvarets fartøyer. Dette dryppet også på den maritime industrien, og daværende forsvarsminister, Ine Marie Eriksen Søreide, sa at dette var en vinn-vinn-situasjon, altså at det tjente både Sjøforsvaret og mange lokale industribedrifter.

Spørsmålet til statsråden er: Hvilke positive effekter ser statsråden av det intensiverte vedlikeholdet som regjeringen Solberg gjennomførte, og som er videreført i to langtidsplaner? Har nåværende regjering til hensikt å videreføre den høye vedlikeholdsinnsetningen?

Statsråd Odd Roger Enoksen [11:10:06]: Det er et faktum at det har skjedd en betydelig styrking av Forsvaret de siste årene, og jeg har i ulike sammenhenger gitt honnør til den forrige regjeringen for at man har tatt tak i en del utfordringer med et etterslep som har vært i forsvarssektoren over mange år. Denne regjeringen har som ambisjon å styrke det ytterligere. Det er tydelig signalisert i Hurdalsplattformen, og det vises også i budsjettet for 2022, som er styrket i forhold til det den forrige regjeringen la fram, så det er åpenbart vår ambisjon framover.

Representanten Elvenes er vel kjent med at vi står overfor svært store investeringer også i tiden framover. Det er ubåter, det er den maritime flåten, det er helikopter, det er stridsvogner. Vi har mange områder vi skal gjøre materiellanskaffelser på. Ikke desto mindre er det minst like viktig å vedlikeholde og ta vare på det utstyret vi har. Det gir også muligheter for industrien til et utstrakt samarbeid mellom forsvarssektoren og norsk industri. Det ønsker vi også å legge til rette for.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Margret Hagerup (H) [11:11:37]: Vi er fremdeles i en pandemi. Heldigvis faller ledigheten, og flere kommer i jobb. Nå er det viktig å fortsette Solberg-regjeringens arbeid med kompetansereformen «Lære hele livet» for å sikre at vi har rett kompetanse på rett plass, for å styrke konkurransekraften i årene som kommer.

NHOs kompetansebarometer melder om at seks av ti medlemsbedrifter mangler arbeidskraft med rett kompetanse. Så det haster. Vi må legge til rette for at den enkelte kan velge å ta utdanning, og at det finnes nok relevante og fleksible utdanningstilbud som kan kombineres med jobb. Det første er tatt tak i ved å gjøre Lånekassen mer tilgjengelig for voksne som ønsker å ta utdanning. Det andre handler om å gjøre det enklere for institusjonene å opprette studiepoenggivende utdanning med egenbetaling rettet mot arbeidstakere.

Endringer knyttet til å kunne gjenbruke innhold fra ordinære studietilbud for å utvikle utdanningstilbud med egenbetaling har vært viktig for å gjøre det enklere å få på plass flere tilbud. Denne uken meldte imidlertid statsråden at de varslede endringene i egenbetalingsforskriften som skulle trådt i kraft fra 1. januar i år, er utsatt til neste år. Det er interessant å få vite mer om vurderin-

gene som er gjort bak denne beslutningen, som gjør at en velger å utsette nye regler om egenbetaling.

Kan statsråden redegjøre for de eventuelle endringene regjeringen vurderer knyttet til egenbetalingsforskriften, og videre om deler av forskriftsendringene som omhandler muligheter for å gjenbruke undervisningsopplegg, kan gjennomføres som planlagt?

Statsråd Ola Borten Moe [11:13:08]: Jeg tror vi alle sammen deler målet knyttet til både fleksible utdanningsløp, muligheten til å koble seg på og ta etter- og videreutdanning for godt voksne aldersgrupper senere i utdanningsløpet, og det å mobilisere en større del av befolkningen knyttet til å tette de kompetansehullene som vi helt åpenbart kommer til å ha i det norske samfunnet framover. Det er også et tema som står svært høyt på min agenda, og som vi allerede har fattet en del vedtak for å få på plass, bl.a. gjenåpning av campus på Nesna og en betydelig opptrapping innenfor spesialisering av sykepleiere og antall sykepleierstudenter rent generelt.

Når det gjelder den forskriften som representanten henviser til, er det mitt inntrykk at det gikk fort i svingene med forrige regjeringens arbeid med den. Vi har fått inn svært mange tilbakemeldinger fra sektoren knyttet til at det er vanskelig å håndtere, og at det faktisk til og med kunne virke kontraproduktivt knyttet til de takene man satte på egenbetaling. Det er ting som vi har behov for å vurdere nærmere, og se på, før vi eventuelt velger å iverksette forskriften sånn som den forelå fra forrige regjering, eller vi velger å gjøre endringer i den ved neste sving. Det må vi komme tilbake til.

Margret Hagerup (H) [11:14:40]: Det forundrer meg ikke at sektoren ikke har dårlig tid, men det forundrer meg litt at statsråden ikke har dårlig tid, for næringslivet, der en har arbeidstakere som ikke får den rette kompetansen, er de som melder dette behovet. Da er det tankevekkende at det første regjeringen gjør, er å utsette noe som kan utfordre universitets- og høyskolesektoren til å åpne for denne typen utdanningsløp. For det finnes i dag for få videreutdanningstilbud rettet mot næringslivets behov, og de trenger skreddersøm gjennom både små og store fleksible program som kan kombineres med jobb og familieliv.

Norsk arbeidsliv stiller høye krav til arbeidstakernes kunnskap og kompetanse. Det er også et av våre fremste fortrinn. Vi må da sørge for muligheten for oppdatert og formalisert kompetanse, og det må finnes et tilbud som treffer alle. Det haster, også i universitets- og høyskolesektoren, så derfor vil jeg spørre statsråden: Hvordan vil regjeringen sikre at høyere utdanning blir tilgjengelig for personer som allerede står i arbeid, og at universite-

tene og høyskolene lettere kan opprette utdanningstilbud for dem som står i jobb?

Statsråd Ola Borten Moe [11:15:45]: Jeg er oppriktig usikker på om den forskriften forrige regjering vedtok, ville ha virket etter de hensiktene som representanten her redegjør for. Jeg tror tvert imot at det er en ganske stor sjanse for at den kunne ha virket kontraproduktivt, og at man ville ha fått et mindre utbud av akkurat de utdanningsløpene og utdanningsmekanismene som her etterspørres. Det er imidlertid noe som jeg og regjeringen har behov for å gå litt dypere inn i og vurdere, og derfor valgte vi å utsette denne forskriftsendringen.

Hva ellers gjelder den mer generelle problematikken, har vi varslet en full gjennomgang av universitets- og høyskoleloven. Vi kommer til å gå gjennom finansieringssystemet. Finansieringssystemet for sektoren tror jeg kommer til å være helt sentralt for hvordan man klarer å nå de målene og behovene som samfunnet har for etter- og videreutdanning. Så handler det selvsagt også om å se på både dimensjoneringen og oppsettet knyttet til systemene våre for høyere yrkesfaglig utdanning og fagskolesystemet. Alle de tingene er varslet i Hurdalsplattformen, og alle de tingene kommer til å bli presentert for Stortinget i løpet av neste år og året deretter.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:17:10]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Bjørnar Moxnes til statsministeren, er overført til arbeids- og inkluderingsministeren.

Spørsmål 3, fra representanten Ingjerd Schou til utenriksministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 15, fra representanten Hege Bae Nyholt til kultur- og likestillingsministeren, er overført til barne- og familieministerens som rette vedkommende.

Spørsmål 17, fra representanten Roy Steffensen til landbruks- og matministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 18, fra representanten Ingunn Foss til jus- og beredskapsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Bjørnar Moxnes til statsministeren, er overført til arbeids- og inkluderingsministeren.

Bjørnar Moxnes (R) [11:17:28]: «I valgkampen la Arbeiderpartiet fram en 100-dagersplan med 40 forslag som den nåværende statsministerens parti ville jobbe for at en ny regjering skulle legge fram innen 100 dager. Den 22. januar har Støre-regjeringen sittet i 100 dager. Deler av planen er gjennomført, mens flere punkter bare er fulgt opp i delvis eller liten grad. Det er flere punkter som burde vært gjennomført.

Hvordan vil statsministeren sikre den handlekraften som trengs for å oppfylle 100-dagersplanen, og når ser statsministeren for seg at 100-dagersplanen vil være oppfylt?»

Statsråd Hadia Tajik (A) [11:18:15]: Eg takkar for spørsmålet og anledninga til å snakka om Arbeidarpartiets politikk. Som representanten Moxnes sikkert er kjend med, er det jo Hurdalsplattforma – som regjeringa har lagt fram for Stortinget – me skal regjera på. Der finn representanten naturleg nok Arbeidarpartiet og Senterpartiet sine viktigaste saker.

Eg snakkar gjerne om korleis regjeringa har brukt dei snart første 100 dagane. For eksempel har me lovt meir rettferdige skattar, der dei som har mest, skal betala meir i skatt, inkludert at me skal skjerma dei med inntekter under 750 000 kr. Det løftet har med halde. Me lovde ei dobling av fagforeningsfrådraget. Det har me lagt fram, det er vedteke av Stortinget at skal bli gjennomført. Me lovde òg ein auke i pendlarfrådraget, sånn at eigenandelen skulle ned til 15 000 kr – men her er eg nøydd til å melde at me overoppfyller. Eigenandelen er no endå lågare, han er på 14 000 kr, altså ein tusenlapp meir enn det me egentleg hadde lovt. Det betyr noko for lommeboka, det betyr noko for kvardagsutgiftene for ganske mange vanleg levde liv rundt om i landet. Det same gjeld òg for reduserte barnehageprisar, med 2 800 kr, som òg er foreslått og vedteke i Stortinget. Det betyr meir rettfærd, det betyr meir sosial fordeling. Det viser veldig tydeleg at landet har fått ei arbeidarpårtileidd regjering, som òg har gitt landet ein ny kurs.

På mitt eige felt har det òg skjedd viktige endringar. Storreingjeringa i arbeidslivet er i gang. Forslaget om å fjerna det generelle høvet til mellombelse tilsetjingar er lagt fram. Forslaget om å gjeninnføra kollektiv søksmålrett er rett rundt hjørnet, det kjem snart. Forslaget om å stramma tydeleg inn på bruken av innleigd arbeidskraft er no ute på høyring. Det same gjeld det å styrkja retten til heiltid, det har me òg sendt ut på høyring.

I lag med venene våre i SV har me òg gått laus på dei usosiale kutta frå Høgre og venene deira. Me har gjeninnført feriepengar for arbeidsledige. Me har retta opp igjen kutta i brillestøtte til barn. Me har òg hindra at folk på arbeidsavklaringspengeordninga har falle ut av ordninga under pandemien.

I dag er det onsdag, og på laurdag har regjeringa sete i 100 dagar. Denne regjeringa jobbar fulle veker, så her kan det framleis koma leveransar i form av forslag. Men dei verkelege endringane er dei som vert skapte nær folk over heile landet – og at dei kan sjå at det no er ei tydeleg ny retning for landet, at det er ei regjering som har andre prioriteringar enn Erna Solberg, som gjorde dei rikaste endå rikare. Den handlekrafta trur eg at eg trygt på vegner av statsministeren kan lova at framleis skal prega denne regjeringa sitt arbeid òg framover.

Bjørnar Moxnes (R) [11:21:16]: Man skal lytte til selvsкрыt, det kommer gjerne fra hjertet. Rødt støtter mange av punktene i 100-dagersplanen, og det er bra at regjeringen leverer gode forslag, sist nå med å skulle hive ut bemanningsbyråene fra byggeplassene rundt Oslofjorden – viktig. Men så er mange utålmodige. I høst gjorde venstresiden et rekordvalg med et historisk sterkt flertall for en ny og mer rettfærdig kurs for landet, som det står i Hurdalsplattformen. Det står 100 mandater bak skiftet, som regjeringen i større grad kunne mobilisert for å sikre handlekraft for renholdere, taxisjåfører – for alle som trenger en tannhelsereform og sterk felles velferd i hele landet. Så spørsmålet blir: Hvordan vil regjeringen bruke det store flertallet for å sikre mer kraft og tydeligere retning gjennom perioden?

Statsråd Hadia Tajik [11:22:13]: Eg må innrømme at dette skrytet kom òg frå hjernen, men det kan godt henda at hjertet var involvert, for det er klart at dette er saker som betyr noko for veldig mange menneske rundt om i landet vårt.

Så må eg minna om at Rødt var det einaste partiet som gjekk til val på at dei ikkje ville i regjering, at dei ikkje ville ha makt, at dei ikkje ville ha ansvar. Så er det sånn at regjeringa er utøvande myndigheit, det veit jo Moxnes, og det er i den utøvinga handlekrafta ligg, i det å kunne jobba fram og leggja fram forslag som betyr noko for vanleg levde liv rundt om i landet. Det har me vist at me gjer, me har vist det på sentrale område, me har vist at me følgjer opp store delar av det som utgjer 100-dagersplanen. Og eg minner om at det framleis er nokre dagar igjen for å levera ein del av det som representanten spør etter. Når representanten sjølv seier at det er ein del ting i 100-dagersplanen han kan støtta, synest eg det er gledeleg. Det håpar eg at òg andre parti kan gjera.

Bjørnar Moxnes (R) [11:23:14]: Rødt setter makt og innflytelse foran posisjoner. Det er vår posisjon. Vi ønsker å få til stor forandring i Norge og ønsker å presse og dytte regjeringen i riktig retning for å få gjennomført den forandringen som et stort flertall har stemt fram i høstens valg. Et eksempel på det er løftene som ble gitt fra flere hold om gratis tannhelse – her får bare noen få årskull 50 pst. rabatt – og det er det med å omfordele fra dem som kjøper de dyreste elbilene, til dem som bor i deler av landet uten noen reell mulighet til å bruke elbil. I går ble Støre sitert i VG på at det aldri var målet å komme i mål med alle 100-dagersplanene. Men valgløfter som er konkrete og har en tidsfrist, forplikter. Så hvordan vil regjeringen levere forslag på de punktene som ikke ble prioritert i budsjettet?

Statsråd Hadia Tajik [11:24:12]: Representanten frå Raudt må sjølvsagt få meina at posisjon er uviktig, men posisjon har òg noko med makt å gjera. Eg berre registrerer at partiet Raudt har valt å gå til val på at dei ikkje vil ta det ansvaret som utøving av makt inneber – det å sitja i regjering, utarbeida forslag og leggja dei fram, sånn som Arbeidarpartiet og Senterpartiet har gjort mykje i samarbeid med SV på Stortinget.

Det er som sagt laurdag som er 100-dagarsdatoen vår. Det betyr at me kan rekna med at det er nokre saker til som vil kunna verta leverte i løpet av dei neste dagane òg. Det har vore viktig for meg og alle andre som har stått med 100-dagarsplanen i handa – delt han ut og vore opptatt av å få han gjennomført – og ikkje minst for alle dei som har tatt imot han og har hatt forventningar til oss, at dette er noko me kjem til å prioritera. Det kan eg forsikra om at me gjer. Det viser òg Hurdalsplattforma. Majoriteten av det som står i 100-dagarsplanen, vert spegla i regjeringsplattforma.

Spørsmål 2

Anna Molberg (H) [11:25:25]: «Regjeringen har varslet at kollektiv søksmålsrett for fagforeninger ved ulovlig innleie skal gjeninnføres. Dette innebærer at både medlemmer og ikke-medlemmer kan oppleve at fagforeningen går til søksmål på bakgrunn av deres arbeidsforhold.

Ser statsråden noen problemer med at en fagforening kan ta ut søksmål på vegne av noen som kanskje ikke ønsker det?»

Statsråd Hadia Tajik [11:25:52]: Undersøkingar tyder på at det skjer brot på reglane om innleige frå bemanningsføretak i delar av arbeidslivet. Slike brot er uheldige, ikkje berre for den enkelte arbeidstakaren, men dei kan òg ha samfunnskonsekvensar. Det er noko

av grunnen til at regjeringa har varsla at kollektiv søksmålsrett for fagforeningar ved ulovleg innleige skal innførast igjen, på same måten som den retten fanst tidlegare. Forslaget er ein del av ein samla politikk som handlar om å fremja faste tilsetningar, direkte i verksemdene, styrkja det organiserte arbeidslivet og kjempa ned sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.

Det er den særlege maktubalansen som finst i forholdet mellom ein som er leigd inn, på den eine sida, og innleigeverksemda og bemanningsføretaket på den andre sida, som òg er med på å skapa behovet for kollektiv søksmålsrett. Dette er arbeidstakarar som gjerne har kortvarige kontraktar, og som i frykt for å mista nye oppdrag kan vera engstelege for å ta opp sakar som handlar om brot på reglar eller at helse, miljø og sikkerheit ikkje er tilstrekkeleg vareteke. Eg har i alle fall sjølv møtt folk som har fortalt at dei har kvidd seg for å ta opp at dei ønskjer å driva med fagforeiningsarbeid, fordi dei har vore leigde inn, og dei har vore redde for å mista oppdrag dersom det vart kjent i verksemda at dei ønskjer at fleire skal vera organiserte.

Me veit òg at få blant dei innleigde er organiserte, og det kan på mange måtar vera krevjande å gå til søksmål på eiga hand. Eg trur ikkje me kan forventa at ulovleg innleige vert utfordra av uorganiserte med kortvarige innleigeforhold som er bekymra for kontrakten sin.

Til det som representanten Molberg tek opp, vil eg understreka at me er godt kjende med argumentet om at ikkje alle som er innleigde, nødvendigvis ønskjer eit søksmål om sitt eige innleigeforhold. Det har sjølvsagt òg vore vurdert. Når me likevel ønskjer reglar her, handlar det bl.a. om at bruken av innleige har konsekvensar for heile arbeidslivet. Kollektiv søksmålsrett skal vareta omsyn til og utøva interessene til den enkelte innleigde i ein konkret sak. Det handlar til sjuande og sist om kva slags arbeidsliv me ønskjer å ha, og ikkje minst om å kunna beskytta den enkelte mot å måtta stå i eit slikt søksmål sjølv, noko som kan vera ein svært belastande situasjon.

Ein må ikkje gløyma at ein slik regel i all hovudsak vert anteken å vera ein fordel for den innleigde. Det er ei oppfølging frå fagforeninga si side som kan bidra til at ein vert fast tilsett, eller at ein får erstatning som arbeidstakar. Det er òg grunn til å tru at den innleigde og fagforeningane i dei aller fleste tilfella òg vil ha felles interesser i å avklara om innleigeforholdet er ulovleg eller ikkje. Det er noko av grunnen til at regjeringa meiner at forslaget er både nødvendig og godt grunngeve.

Anna Molberg (H) [11:28:52]: Jeg takker for svaret. Jeg forstår også innvendingene statsråden har til dette. Men det var jo en grunn til at regjeringen Solberg fjernet adgangen til at fagforeninger kunne ta ut søksmål.

Bakgrunnen for det var ganske enkelt at det er betenkelig at en annen enn den søksmålet gjelder, kan gå til sak på vegne av noen som kanskje ikke ønsker det. Advokatforeningen har vært helt tydelig på at en slik regel kan bryte med retten til en rettferdig rettergang, og den kan bryte med Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 11, om negativ organisasjonsfrihet.

Representanten Mímir Kristjánson har tidligere i denne salen referert til forfatteren Franz Kafka, og jeg tillater meg å gjøre det samme. Jeg minner om at Kafka har skrevet en hel roman om hvordan det er for et menneske å oppleve å være en del av en rettsprosess som man ikke har bedt om. Vil statsråden i det minste vurdere å moderere forslaget, slik at kun de som er medlem av fagforeningen, blir omfattet av søksmålet?

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Hadia Tajik [11:29:51]: Når representanten Molberg minner om at det var ein grunn til at den førre statsministeren fjerna denne regelen, vil eg minna representanten om at det var ein grunn til at han vart innført i utgangspunktet. Representanten Molberg refererer til eitt høyringsinnspel frå éin aktør, men eg er nysgjerrig på kva representanten Molberg og partiet Høgre meiner om f.eks. Arbeidstilsynet og Petroleumsstilsynet, som veldig tydeleg i høyringsinnspela sine gjev tilbakemelding om at det er vanskeleg å føra tilsyn med lovgrunnlaget for innleige, at det er vanskeleg å oppdaga forhold som handlar om ulovleg innleige. Dei ønskjer kollektiv søksmålsrett velkommen som eit verkemiddel. Eg skulle gjerne òg ha visst kva representanten Molberg tenkjer om at f.eks. ein viktig og seriøs aktør som Statsbygg sjølv fortel, etter ein gjennomgang av 40 av kontraktane sine, at det har vist seg at i 50 pst. av tilfella var det sjølv for dei vanskeleg å gjera greie for lovgrunnlaget for innleigeforholdet. Viser ikkje det på ein veldig tydeleg måte at det er behov for at ein har større systematikk omkring oppfølginga av ulovleg innleige?

Anna Molberg (H) [11:31:01]: Jeg synes Advokatforeningen er en særskilt tung instans som man bør legge vekt på, særlig når det kommer til de prinsipielle sidene av dette spørsmålet. La meg presisere at statsråden og jeg deler ønsket om å slå ned på useriøse aktører i arbeidslivet og ulovlig innleie. Det er jo i dag mange måter vi kan forfølge dette på, bl.a. kan økt tilsyn være en mulighet, og den enkelte kan gjennom sin fagforening også få rettslig bistand til å gå til søksmål. Domstolene har heller ikke avvist at fagforeninger kan fremme søksmål etter de alminnelige reglene i tvisteloven på vegne av sine medlemmer. Så mitt siste spørsmål til statsråden er: Hvorfor anser ikke regjeringen dagens virke-

midler som å være tilstrekkelige, når alternativet er å innføre en regel som kan oppleves ganske inngripende for dem som ikke ønsker å saksøke arbeidsgiveren sin?

Statsråd Hadia Tajik [11:31:53]: Eg må innrømme at eg synest det er litt provoserande når ein representant frå Høgre seier at dette kan ein løysa med økt tilsyn. Har ho ikkje lest årsrapportane til Arbeidstilsynet gjennom dei siste åra mens Erna Solberg har sete i regjering? Har ho ikkje sett at det har vore ei utvikling der som ikkje nødvendigvis gjer det enklare å oppdaga forhold som ulovleg innleige?

Det er òg ganske provoserande å høyra representanten Molberg snakka om at fagforeiningane kan ha ei rolle i staden for gjennom kollektiv søksmålsrett, når den førre regjeringa jo gjorde det dyrare å vera fagorganisert gjennom dei åtte åra dei styrte dette landet, mens me òg har styrkt posisjonen til fagforeiningane, ved å føreslå å dobla fagforeiningsfrådraget nå i løpet av to år.

Det er klart at det organiserte arbeidslivet er ein del av førstelinjeforsvaret mot useriøse verksemder, og kollektiv søksmålsrett vil vera med på å styrkja det. Eg har lagt stor vekt på dei tilbakemeldingane me har fått frå – eg haldt på å seia våre eigne tilsyn – Arbeidstilsynet og Petroleumsstilsynet, som etterlyser dette og seier at dette vil vera eit viktig verkemiddel.

Spørsmål 3

Fra Ingjerd Schou til utenriksministeren:

«Regjeringen varslet 11. januar at Norge skal bevilge 100 mill. kr til FNs responsplaner for Afghanistan. FN estimerer at det trengs nærmere 44 mrd. kr for å hindre en humanitær katastrofe i landet.

Hvordan vurderer utenriksministeren den politiske situasjonen i Afghanistan og muligheten Presidenten: til å bidra for å avhjelpe en kommende humanitær katastrofe?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt.

Spørsmål 4

Mímir Kristjánsson (R) [11:33:25]:«I Arbeiderpartiets 100-dagersplan for en ny regjering står det at regjeringen skal legge frem forslag om å avslutte privatiseringen av renholdet i Forsvaret innen 100 dager.

Hva er status for dette forslaget, og kan regjeringen garantere at det vil skje gjennom virksomhetsoverdragelse, i samråd med fagbevegelsen og på en måte som ivaretar de ansattes rettigheter og bedrer renholdet i Forsvaret?»

Statsråd Odd Roger Enoksen [11:33:52]: La meg først påpeke at regjeringens grunnlag for det arbeidet vi gjør, er Hurdalsplattformen. Arbeiderpartiet har en 100-dagersplan. Når det er sagt, slår Hurdalsplattformen fast at renholdstjenesten skal tilbakeføres til Forsvaret med bruk av egne ansatte. Det arbeidet er godt i gang i Forsvarsdepartementet. Det er et omfattende arbeid, og derfor har det ikke vært mulig å gjøre dette i løpet av de første 100 dagene. Forsvarsbygg vil ivareta oppdraget – med støtte fra øvrige etater vil de få oppdraget med å gjennomføre dette etter at alle utredninger er gjort i Forsvarsdepartementet. Så det arbeidet er nå godt i gang.

Jeg kan forsikre om at personellmessige forhold blir ivaretatt, og at både rettigheter og plikter til berørt personell blir ivaretatt i tråd med lov og avtaleverk, herunder også forhold knyttet til virksomhetsoverdragelsen.

Renhold i forsvarssektoren omfatter om lag en million kvadratmeter. Dette gjør at oppdraget er en av de største renholdsleveransene i Norge. Det er mange som er berørt. Det er mange avtaler det er snakk om som skal sies opp og erstattes med egne ansatte. Tilbakeføring av renholdet til Forsvaret krever derfor grundig planlegging for å sikre en god overgang til ny ordning, og hvor krav til både kvalitet og effektivitet blir ivaretatt på en god måte.

Mímir Kristjánsson (R) [11:35:22]: Jeg takker for svaret fra statsråden, og jeg er glad for at regjeringen i Hurdalsplattformen har gjort det klart at renholdet i Forsvaret skal tas tilbake. Dette er en privatiseringsprosess som har vært så ulykkelig at flere bygg i Forsvaret måtte stenges fordi de var for skitne, og så ulykkelig at den foregående forsvarsministeren, Frank Bakke-Jensen fra Høyre, på et tidspunkt tok tilbake renholdet på sine egne kontorer fordi han ikke var fornøyd, mens ISS fortsatte å vaske for resten av Forsvaret.

Det er en grunn til at vi er utålmodige – ikke bare i Rødt, men også blant dem som arbeider med renhold i Forsvaret. Jeg vil prøve å spørre statsråden igjen: Når er det mulig å forvente at det kan komme en beslutning som sikrer at disse blir tatt tilbake i offentlig regi?

Statsråd Odd Roger Enoksen [11:36:16]: Beslutningen ble tatt i Hurdalsplattformen og arbeidet er godt i gang. Jeg vil be om respekt for at det i den typen avtaler som er inngått, er både oppsigelsestider og forhold som skal ivaretas med tanke på de ansatte som jobber i disse bedriftene som i dag har oppdraget. Så dette er nødvendigvis en sak som må ta noe tid.

Så vil jeg ikke begi meg ut på å karakterisere arbeidet til de selskapene som har hatt disse oppdragene. For regjeringen er det et mål om å øke kvaliteten. Det skal

gjøres med egne ansatte og det blir gjennomført – iverksatt – så raskt som overhodet mulig. Det arbeidet ble faktisk påbegynt i departementet nesten på dag én etter regjeringsskiftet. Men som sagt, dette er en type ting som tar tid – det er et stort og omfattende arbeid. Det er et stort areal, det er mange kontrakter og i alle disse kontraktene er det oppsigelsestider som er ulike.

Mímir Kristjánsson (R) [11:37:14]: Jeg takker nok en gang for svaret. Jeg er ikke i tvil om at regjeringen gikk raskt i gang med dette arbeidet. Det er helt riktig som statsråden påpeker, at i slike kontrakter er det en viss oppsigelsestid. Det er derfor det er litt underlig å forelegge for velgerne at dette skal kunne gjøres innen 100 dager, men det forstår jeg at det ikke er statsråden som skal lastes for, ettersom han kommer fra Senterpartiet.

Det konkrete spørsmål i denne sammenheng, er: Hva er «noe tid»? Hva er tidsfristen man venter på – hvilke oppsigelsestider er det vi snakker om? Når kan vi forvente at dette løftet som regjeringen, både Senterpartiet og Arbeiderpartiet, og Hurdalsplattformen har kommet med, kan bli gjennomført?

Statsråd Odd Roger Enoksen [11:37:56]: Jeg tror jeg skal unngå å datofeste det, for det har jeg faktisk ikke oversikt over – de ulike avtalene og når de kan overdras og ivaretas av egne ansatte. Mitt svar på dette må bli så raskt som det er praktisk mulig. Det er regjeringens mål, og det er det vi arbeider ut fra.

Spørsmål 5

Hårek Elvenes (H) [11:38:36]: «Når vil regjeringen gjennomføre punktet i Hurdalsplattformen om å «flytte eit tilstrekkeleg antal Bell 412-helikopter til Bardufoss for å styrkje Hærens helikopterkapasitet i påvente av innkjøp av nye helikopter», og hvilke tiltak vil bli gjennomført for å kompensere for bortfallet av operativ evne for spesialstyrkene?»

Det ble litt nynorsk, men det er jo hentet fra grunnteksten.

Presidenten: Begge målformer er veldig godt brukende i stortingsalen, så det går bra.

Statsråd Odd Roger Enoksen [11:39:12]: Representanten behersker nynorsk godt, hørtes det ut som, så det er bra. Og det er riktig, som representanten Elvenes sier, at vi i vår politiske plattform har lagt til grunn at Hærens helikopterkapasitet skal styrkes i påvente av innkjøp av nye helikoptre, nettopp for å gjøre Hæren bedre i stand til både å trene og å øve på utnyttelse av helikopterstøtte i operasjoner.

Som Hurdalsplattformen også sier, vil det være nødvendig å gjøre en nærmere vurdering før regjeringen bestemmer seg for en konkret tidsplan og omfanget av en sånn flytting. Den vurderingen er vi allerede i gang med i Forsvarsdepartementet.

Når dette er klart, vil vi informere Stortinget på egnet måte om antall og tidspunkt og hvordan dette gjennomføres. Det er helt opplagt at regjeringens intensjon og målsetting er en løsning som i større grad ivaretar helikopterstøtte til både Hæren og spesialstyrkene. Det er selvfølgelig krevende når man har et visst antall helikoptre å ivareta som skal fordeles på en annen måte.

Uavhengig av framtidig fordeling av dagens og nye helikoptre er det viktig for regjeringen å sørge for at kontraterrorberedskapen på Rygge videreføres. Det betyr at Forsvarets helikoptre skal kunne bistå politiet i skarpe operasjoner. Helikopterberedskapen på Rygge er også et avgjørende element for å løse Forsvarets oppdrag innenfor maritim kontraterror.

Hårek Elvenes (H) [11:40:42]: Svaret kan vel kort oppsummeres som at den som lever, får se. Men det er jo noen ubestridelige fakta man må forholde seg til: Luftforsvaret er inne i en svært krevende situasjon; det skal fases inn nye redningshelikoptre, NH90 har jo sine velkjente problemer, nye kampfly og nye maritime overvåkningsfly. Luftforsvaret er strukket på kompetanse hva gjelder både piloter, teknisk personell osv.

Ser ministeren de tilleggsutfordringene Luftforsvaret kan bli påført ved at helikoptermiljøet nå eventuelt splittes mellom Rygge og Bardufoss, og hvordan har man da tenkt å iverksette avbøtende tiltak for de merproblemene som antagelig vil påføres Luftforsvaret ved at man trenger mer kompetanse?

Statsråd Odd Roger Enoksen [11:41:38]: I spontan-spørretimen ga jeg honnør til Høyre for at man har økt bevilgningene til Forsvaret og styrket Forsvaret, men representanten Elvenes har jo på en glimrende måte nå illustrert at det fremdeles er store svakheter som den forrige regjeringen ikke har klart å rydde opp i, når det gjelder de utfordringene som representanten har påpekt på en særdeles god måte. Jeg trenger ikke å gjenta det.

Alle disse områdene er regjeringen i gang med å jobbe med. Det er krevende, det er det ingen tvil om. Det å fordele disse helikoptrene og ta noen nordover og samtidig ivareta en god beredskap innenfor kontraterror kan gjøres på flere måter, f.eks. ved innleie av sivile helikoptre på en del områder hvor det er nødvendig. I tillegg er det viktig å minne om at politiet har fått styrket sin helikoptertjeneste.

Hårek Elvenes (H) [11:42:29]: Takk for svaret. Bell-helikoptrene er nå i ferd med å nå sin tekniske levetid.

De flyr nærmest bokstavelig talt inn i solnedgangen. Planen er jo at nye Bell-helikoptre skal anskaffes fra 2024 og mot 2029. Nå er vi altså i 2022.

Mitt enkle spørsmål til ministeren er: Er man i rute med anskaffelsen av nye helikoptre for å kunne møte den første milepælen i 2024?

Statsråd Odd Roger Enoksen [11:43:07]: Det er åpenbart regjeringens ambisjon at vi skal følge den planen. Som jeg sa tidligere i debatten i dag, tar vi også sikte på å legge fram en melding i løpet av året, med noen omprioriteringer i det vi gjør. Både Arbeiderpartiet og Senterpartiet var i forrige periode opptatt av å styrke Forsvaret. Noe av kritikken som ble anført mot den forrige regjeringen, var at en del kom for sent, og at det var for lite. Det har for så vidt representanten selv illustrert nå gjennom de svakhetene vi ser på f.eks. dette området.

Hurdalsplattformen er tydelig på at dette er områder regjeringen vil prioritere og jobbe for å forbedre. Det er også mitt utgangspunkt. Det jobbes det for, og som representanten sa: Den som lever, får se hva som kommer i meldingen som blir fremmet for Stortinget på et eller annet tidspunkt i løpet av året.

Spørsmål 6

André N. Skjelstad (V) [11:44:17]: «Senterpartiet skyver folket foran seg når de ønsker å oppløse Troms og Finnmark. Det fremstår som et paradoks at Senterpartiet er motstander av regionreformen, tilsynelatende kun fordi Stortinget fattet et vedtak som Senterpartiet var uenige i på det tidspunktet, mens deres egen Åslaug Haga la mye prestisje i en liknende regionreform, som ble skrotet av Stortinget.

Er det slik at Senterpartiet egentlig er for fylkessammenslåinger og dermed ikke prinsipiell motstander av sammenslåingen av Troms og Finnmark, men motstander av måten det skjedde på?»

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:44:57]: I spørretimen forrige uke ble jeg langt på vei utfordret av Venstre-representanten Bjørlo om å ikke være så opptatt av delingsprosessene, men heller stille opp for fylkeskommunene og de utviklingsmulighetene de arbeider med. Jeg svarte at det i grunnen var det siste jeg først og fremst vil bruke tid og krefter på. Men Venstre-representanten Skjelstad følger likevel her i dag opp med nok et spørsmål om fylkesdeling, historikk og det som har skjedd tidligere. Det vil jeg selvsagt svare på.

Jeg vil ikke at det skal være noen tvil hos Venstre, en av pådriverne for tvangssammenslåing av fylkeskommunene, om at Senterpartiet står for en annen politikk. Senterpartiet stemte for nær samtlige av de frivillige

kommune- og fylkeskommunesammenslåingene som ble fremmet av Solberg-regjeringen, men vi har avvist Venstres tvangsbruk. Det er en grunnleggende forutsetning for Senterpartiet at lokaldemokratiet tillegges stor vekt, ikke minst når det gjelder vurderingen av hvorvidt man skal bestå som egen enhet eller ikke. Dette ligger også til grunn for regjeringens arbeid.

André N. Skjelstad (V) [11:46:00]: Da statsråden var styreleder i KS, møttes vi til debatt under Arendalsuka i fjor. Blant annet var vi skjønt enige om at fylkeskommunene kunne ta på seg langt flere oppgaver enn i dag. Terje Hagen, som ledet Hagen-utvalget, var også med, og understreket at nye fylkeskommuner nå representerte regioner som kunne ta på seg større oppgaver enn med den tidligere strukturen.

I diskusjonen rundt oppgaver til fylkeskommunene kom Gram med en klok anmodning: Den kraften som potensielt ligger i fylkeskommunene, må vi bygge videre på og utnytte.

Da legger jeg til grunn at han refererte til den kraften som potensielt ligger i dagens elleve fylkeskommuner.

Mener statsråden at den potensielle kraften i fylkeskommunene han refererte til som daværende styreleder i KS, vil bli svekket om Troms og Finnmark oppløses?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:46:58]: Jeg er veldig opptatt av fylkeskommunenes rolle i norsk forvaltning, i både tjenesteyting og utviklingsarbeid. Jeg mener at fylkeskommunene er en veldig viktig aktør her, ikke minst som en aktør i det regionale utviklingsarbeidet ved å bygge regionale partnerskap og utnytte regionale fortrinn. Derfor satser regjeringen på fylkeskommunene og på å styrke den fylkeskommunale økonomien.

Vi har i Hurdalsplattformen vist til at vi ønsker å se på oppgavefordelingen mellom bl.a. statsforvalteren og fylkeskommunene, og også på andre forhold. Jeg har også i tidligere svar pekt på at arbeidet med regionvekstavtaler for fylkeskommunene blir sentralt.

Jeg mener at de oppgavene vi ser for oss nå, de oppgavene foregående regjering la til fylkeskommunene, og det vi ser for oss framover, godt kan ivaretas også innenfor en endret fylkeskommunestruktur, som det kan være muligheter for at det kommer søknader om å få til.

André N. Skjelstad (V) [11:48:02]: Jeg vil ikke helt slippe Hagen-utvalget og de oppgavene som ble foreslått flyttet til fylkene. Utvalget understreket at det nettopp var den nye fylkesstrukturen som åpnet for en sånn massiv utflytting av oppgaver. Da saken ble behandlet i Stortinget høsten 2018, gikk Senterpartiet langt i å støtte Hagen-utvalget i oppgavene de foreslo å flytte ut. Her er det noe som skurrer.

Senterpartiet nekter å akseptere premissene for hvordan og hvorfor de oppgavene potensielt kan flyttes ut, nemlig gjennom større regioner, men ønsker likevel at flere av oppgavene blir flyttet ut. Mener virkelig statsråden at oppgavene i Hagen-utvalgets rapport fortsatt kunne vært flyttet ut – selv om man velger å reversere enkelte av fylkene?

Jeg hadde forutsett at statsråden var litt mer ambisiøs, så det er jo et paradoks at han nå lander på at det bare er oppgaver som ligger rundt statsforvalteren, han ønsker å flytte ut.

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:49:02]: Det mener jeg ikke er en korrekt gjengivelse av det svaret jeg nettopp ga. Jeg viste til ønsket om å styrke fylkeskommunenes økonomi, som bl.a. kan bidra til å styrke musklene i det regionale utviklingsarbeidet. Jeg viste til konkrete statsforvalteroppgaver, men jeg sa også at det var aktuelt å se på andre oppgaver. Jeg viste bl.a. til regjeringens forslag om å utvikle et system med regionvekstavtaler, hvor fylkeskommunene kan spille en viktig rolle.

Det er jo fristende å stille et spørsmål tilbake, for dette spørsmålet har jeg nå fått flere ganger fra representanten Skjelstad: Det framstår som veldig uklart for meg hvilke konkrete oppgaver han snakker om som dagens fylkeskommuner eller en justert fylkesstruktur faktisk kan ivareta. Jeg har lest Hagen-utvalget, og det er svært mye der som godt kan ivaretas med en justert fylkesstruktur også, kanskje bortsett fra å flytte ansvaret for sykehusene. Men det har jeg heller ikke hørt at representanten Skjelstad tar til orde for.

Presidenten: Det får representanten ikke svart på, for nå går vi til neste spørsmål.

Spørsmål 7

Sofie Marhaug (R) [11:50:28]: «I Hurdalsplattformen lover regjeringen innen 2023 å sikre minst én hurtigladestasjon i alle kommuner. Den lover også å innføre moms på de dyreste elbilene. Begge løfter har opphav i Arbeiderpartiets «100-dagersplan for en ny regjering». Det ble ikke foreslått moms i statsbudsjettet, selv om det har støtte i stortingsflertallet. Derimot ble det bevilget 100 mill. kr til ladestasjoner.

Hvor mange hurtigladestasjoner regner regjeringen med at man får for pengene, og hvor mange flere kunne man fått om man hadde innført elbilmoms i tråd med løftene?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:51:12]: Klimakrisen er vår største utfordring. For denne regjeringen er det helt klart at vi skal nå klimamålene, og at vi må innrette

økonomien vår i retning av å være mer fornybar og bærekraftig. Derfor gjorde vi allerede i vårt første statsbudsjett tydelige grep for at vi skal få til å kutte klimagassutslipp. Et av disse grepene var å bevilge 100 mill. kr til å bygge nye ladestasjoner.

Den norske elbilpolitikken er et godt eksempel på god klimapolitikk. Når det er sagt, er det – som representanten sikkert også er oppmerksom på – ikke like enkelt å kjøre elbil overalt, fordi man nettopp mangler hurtigladdestasjoner. Dette hullet på ladekartet vil regjeringen fjerne. Derfor bevilget vi, som sagt, allerede i tilleggsnummeret 100 mill. kr til utbygging av hurtigladdestasjoner. Det vil gi flere mulighet til å kutte klimagassutslipp i hele landet.

Det er ikke så lett å svare helt eksakt på hvor mange hurtigladdere det vil være mulig å etablere med 100 mill. kr før Enova har gjort en vurdering av hvilke av områdene som skal prioriteres først. Det kan være veldig store variasjoner i kostnader knyttet til bygging, og mye avhenger av hvor nært ladestasjon ligger etablert strøminfrastruktur. Enova opplyser f.eks. at en gjennomsnittlig kostnad for etablering av lader på 50 kW er i overkant av 1 mill. kr. Dersom det skal bygges ladere på 150 kW, vil kostnaden kunne øke opp mot 1,5 mill. kr. Det vil være i tråd med den overordnede styringen av Enova, være opp til Enova, å innrette støtteordningen basert på deres erfaringer og faglige vurderinger.

I Hurdalsplattformen framgår det at regjeringspartiene vil sørge for en rettfærdig klimapolitikk, og at det betales merverdiavgift på beløp over 600 000 kr ved kjøp av ny elbil. Det er ikke angitt hvilket tidspunkt dette skal gjelde fra. En beløpsbegrensning på 600 000 kr per bil vil innebære et helt nytt element i merverdiavgiften. Dette reiser tekniske, rettslige og administrative problemstillinger som må utredes nærmere. En beløpsbegrensning vil også være en side ved EØS-avtalen, siden merverdiavgiftsfritak er å anse som statsstøtte og godkjent av ESA i sin nåværende form ut 2022. Med den begrensede tiden regjeringen har hatt til rådighet, har det ikke vært mulig å få på plass en beløpsgrense i budsjettet for 2022.

Sofie Marhaug (R) [11:53:43]: Takk for svaret.

Hvis klimapolitikken skal monne, er vi avhengig av at den også har bred tilslutning, og at ikke klimapolitikken forsterker de økonomiske forskjellene. Dagens elbilpolitikk har jo til en viss grad kanskje bidratt til det motsatte, fordi vi ser f.eks. av statistikk fra Statistisk sentralbyrå i fjor at det fortsatt er sånn at de dyreste elbilene blir kjøpt av dem som har mest penger. Samtidig har vi en rekke kommuner – ved årsskiftet var det 73 kommuner – som ikke engang har ladestasjoner.

Jeg vil følge opp det statsråden svarer om moms. Vi har allerede differensiert moms, f.eks. på strøm, uten at dette er i strid med EØS- eller EU-regler. Jeg lurer på om dere har satt i gang arbeidet med å innføre moms på elbiler.

Presidenten: Presidenten vil igjen minne om at all tale skal rettes via presidenten.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:54:49]: Ja, når det gjelder moms og den biten som representanten her berører, ligger det under Finansdepartementet, så det vil ikke jeg gå nærmere inn på. Men jeg er enig i beskrivelsen av at vi skal gjøre elbilen tilgjengelig for alle. Det er hensikten, og det er hensikten at vi skal ha en offensiv politikk for å bygge ut ladeinfrastruktur i hele landet.

Sofie Marhaug (R) [11:55:09]: Da fortsetter jeg på det sporet. Hvis denne regjeringen hadde innført moms på de dyreste elbilene, ville man jo fått inntekter som går an å bruke på å tette de hullene som statsråden selv var inne på, knyttet til ladestasjoner i hele landet, sånn at elbil i mindre grad blir en luksusvare i urbane strøk og i større grad blir noe som er tilgjengelig for folk flest. Derfor lurer jeg fortsatt på om statsråden kan svare på om de 100 mill. kr som er satt av, er nok til å sikre ladestasjoner i alle kommuner, i tråd med 100-dagersplanen, og om innføring av moms vil bidra til å øke det beløpet, sånn at de faktisk får innfridd de løftene som er gitt.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:56:21]: Poenget med mitt innlegg var nettopp det at vi har finansiert opp dette tiltaket. Disse 100 mill. kr er beregnet med utgangspunkt i et behov, men jeg forsøkte også å beskrive at det vil selvfølgelig alltid finnes en viss usikkerhet knyttet til disse beregningene. Det er målet om at vi skal ha hurtigladdestasjoner i disse kommunene, som mangler, som ligger til grunn for denne bevilgningen.

Spørsmål 8

Geir Jørgensen (R) [11:56:55]: «I Hurdalsplattformen lover regjeringen å stoppe frislippet i drosjenæringen. Det samme lovet Arbeiderpartiet i sin «100-dagersplan for en ny regjering». Nå er det snart gått 100 dager, men noe forslag er ikke lagt på bordet. Regjeringen har bare sagt at arbeidet har startet, men uten å konkretisere hva som faktisk vurderes, eller hvor lang tid det skal ta. Samtidig er det klart at det er flertall på Stortinget for å stoppe frislippet.

Når vil regjeringen legge frem et konkret forslag for å stoppe frislippet i drosjenæringen?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:57:36]: Regjeringen vil gjenopprette et velfungerende drosjemarked, og vi følger selvfølgelig opp målsettingene i Hurdalsplattformen.

Denne regjeringen vil sikre en drosjenæring med ordnede forhold, der kundene er trygge og sjåførene har en jobb å leve av. Vi skal ha en trygg pasient- og skoletransport og et godt drosjetilbud i distriktene, og vi skal stanse frislippet vi nå ser i drosjemarkedet.

Dagens regulering av drosjenæringen er omstridt og krevende, og jeg skjønner at det er utålmodighet knyttet til det varslede arbeidet. Det er også viktig at vi lager solide løsninger som står seg over tid, både for å gjenopprette forutsigbarhet og tillit og for å unngå nye runder med omfattende regelendring. Da er det bl.a. behov for endelig avklaring av handlingsrommet i EØS-retten.

For denne regjeringen er det avgjørende å sikre en god og forutsigbar drosjepolitikk. Likevel er vi tydelig på at vi ønsker en annen kurs enn den høyreregjeringen hadde. Derfor har vi også i dag varslet at vi vil innføre nye krav til løyvehavere. Det vil sikre kompetanse som kan bidra til et mer seriøst arbeidsliv i næringen, og vi vil også se på krav til bankgaranti, eventuelt taklampe og andre positive grep som kan være riktig å relansere.

Jeg hadde møter med næringsaktører, fylkeskommuner og kontrollmyndigheter i november i fjor, så dette gjorde vi altså veldig tidlig etter at vi trådte inn i regjeringskontorene. Der fikk jeg veldig mange gode innspill, og jeg tenker at vi skal ha en god prosess hvor vi involverer de berørte, særlig arbeidstakerorganisasjonene, men også bransjen for øvrig i det arbeidet vi skal gjøre med å utforme en drosjepolitikk som står seg, men som selvfølgelig er basert på Hurdalsplattformen.

Vi vil nå vurdere en rekke ulike konkrete tiltak for å følge opp plattformens punkter og hvilke prosesser som kreves for at vi skal få til den gjennomføringen. Om kort tid vil jeg kunne orientere mer om videre oppfølging på dette veldig viktige området.

Geir Jørgensen (R) [11:59:54]: Jeg må bare minne om at både Norges Taxiforbund og store deler av fagbevegelsen har kalt dette for en oppskrift på sosial dumping. Det legger press på lønns- og arbeidsvilkår for dem som allerede var i næringen. Siden denne reformen ble innført, er over 4 600 nye løyver gitt. Tallet er fra årsskiftet. Ser statsråden for seg at dette kan reverse-res, eller vil man bare si nei til ytterligere frislipp?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:00:31]: Jeg redegjorde nå for bl.a. at vi kommer til å innføre noen krav til løyvehavere, og så har vi tenkt å utrede grundigere hvordan vi skal gå konkret inn i de temaene som er nevnt i Hurdalsplattformen. Det er altså Hurdalsplattformens punkter som ligger til grunn for det arbeidet vi skal gjennomføre.

Men jeg ber om forståelse for at vi må utrede det som skal iverksettes som politikk i Norge.

Geir Jørgensen (R) [12:00:56]: Det står i Arbeiderpartiets 100-dagersplan for ny regjering at dette frislippet skal stanses, så jeg tar tak i tråden vi begynte med her. Jeg skjønner at man snakker om utredninger og den slags. Men vil det ta et halvt år, vil det ta ett år, eller vil det ta to år? Når kan man forvente en revers i taxireformen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:01:24]: Jeg aksepterer ikke helt premisene for det som representanten sier nå heller, for vi er i gang med dette arbeidet, og så vil vi selvfølgelig kunne ta ned de enkelte temaene etter hvert. Allerede nå varsler jeg at vi vil gjøre noe med krav til løyvehavere. Så vil det komme andre konkrete punkter fortløpende. Vi har ikke tenkt å bruke veldig lang tid på det, men vi skal gjøre det grundig nok til at det står seg, at det er en solid drosjepolitikk som kan ha tilslutning, oppslutning og varighet over tid.

Spørsmål 9

Frank Edvard Sve (FrP) [12:02:06]: «Olje- og gassnæringa er Noregs viktigaste næring og står for ein svært stor del av Noregs inntekter. Næringa har også tussensvis av norske arbeidsplassar. Regjeringa har i forlik med SV i framlegg til statsbudsjettet lagt til grunn ei CO₂-avgift på olje- og gassnæringa på heile 28 pst., og stoppa 26. konsesjonsrunde.

Korleis vil denne CO₂-avgifta påverke olje- og gassnæringa her i Noreg negativt, og korleis vil stoppordren for 26. konsesjonsrunde påverke næringa og arbeidsplassane med tanke på tapte oljeinntekter?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:02:49]: Norsk petroleumsindustri skal utvikles, ikke avvikes. Petroleumssektoren er en høyproduktiv næring som bidrar med store inntekter, verdiskaping og arbeidsplasser i Norge. Vi vil legge til rette for fortsatt høyt aktivitetsnivå på norsk sokkel.

I Norge produseres olje og gass effektivt og med lave utslipp. Hovedvirkemidlene for å redusere utslipp på norsk sokkel er kvoteplikt og CO₂-avgift. De høye utslippskostnadene gir selskapene sterk egeninteresse av å redusere sine utslipp av klimagasser. Vi ser at virkemidlene fungerer. Vi produserer med lave utslipp, og utslippene er på vei ned.

Økningen i CO₂-avgiften i årets budsjett vil bidra til ytterligere utslippsreduksjoner i Norge. Samtidig er det viktig at utslippskostnadene på norsk sokkel gir minst

mulig uønskede effekter på verdiskaping, sysselsetting og statlige inntekter.

Fordi økte kostnader kan medføre ulemper for produsentene, er det viktig at sektoren sikres forutsigbarhet. Regjeringen er derfor tydelig på at CO₂-avgiften skal økes gradvis.

Alle områder som er åpnet for petroleumsvirksomhet og er tilgjengelig for nye tildelinger, kan lyses ut i en konsesjonsrunde. Budsjetttavtalen med SV påvirker ikke dette. Hvordan de ulike prospektive områdene lyses ut, avgjøres av hva som er mest hensiktsmessig ut fra en petroleumsfaglig vurdering.

I størstedelen av åpnet, tilgjengelig areal på norsk kontinentalsokkel har det vært leteaktivitet i tiår. Områdene er nå modne og derfor omfattet av TFO-konsesjonsrundene. Leteaktiviteten og nye arealtildelinger vil derfor i denne stortingsperioden hovedsakelig foregå innenfor de forhåndsdefinerte områdene. At konsesjonssystemet ligger fast, betyr bl.a. at regjeringen vil gjennomføre nye konsesjonsrunder. Jeg offentliggjorde en gledelig tildeling under TFO 2021 i går.

Vi vil videreføre TFO-ordningen slik det praktiseres i dag, både i 2022 og videre. Av budsjetttavtalen med SV framgår det at en eventuell 26. konsesjonsrunde ikke vil bli utlyst i 2022. Det betyr verken mer eller mindre enn akkurat dette.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:04:57]: Det at CO₂-avgifta for oljebransjen aukar med 28 pst., gjer at kostnadane for oljebransjen aukar kraftig. Petroleumsnæringa i Noreg er kanskje den næringa og det området som betalar mest i CO₂-avgift og kvoteprisar allereie. Det er på mange måtar absurd å vere vitne til at i ei tid der Europa manglar nok naturgass og Noreg set stadig nye rekordar i eksport av naturgass til Europa, er svaret til regjeringa å styrkje russisk energimakt og svekkje Noregs posisjon ved kraftig å skeivfordele avgiftslegginga av petroleumsnæringa og gassnæringa i Noreg.

Kvifor svekkjer regjeringa vår viktigaste næring med ein kraftig auke av CO₂-avgifta når dei har betalt så mykje frå før?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:05:50]: Jeg er nok ikke enig i virkelighetsbeskrivelsen til representanten Sve om at man svekker rammevilkårene betydelig, slik det påstås her. Jeg har lyst til å peke på at det er bred politisk enighet om at vi skal øke CO₂-avgiften, fordi det er et av våre aller viktigste virkemidler for å redusere klimagassutslippene. Det er fristende å stille spørsmålet om hva alternativet til opptrapping av CO₂-avgiften er. Det ville kanskje være å gjøre hele økningen i ett hopp, og det ville i hvert fall ikke vært forutsigbarhet for det som er en av våre aller viktigste, mest høyproduktive næringer i landet i dag.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:06:40]: Svaret på det er i alle fall ikkje å elektrifisere sokkelen. Det er i alle fall eit område som ikkje vil medverke positivt på nokon som helst måte. Ein flyttar det berre til Europa og får eigentleg ikkje noka reinare verd av det. Men eg har eit spørsmål til slutt: Når Noreg no eksporterer så mykje naturgass til Europa og prisane er skyhøge i forhold til det dei har vore tidlegare, kan statsråden informere om kva dei er, dei totale ekstrainntektene den norske stat får inn på grunn av dei skyhøge gassprisane som vi no ser?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:07:18]: Vi får selvsagt inn betydelige økninger i inntektene. Det går inn i petroleumsfondet vårt, som vi skal bruke til framtidige pensjonsutgifter, og der vi tar et uttak knyttet til handlingsregelen. Jeg har ikke lyst til å gi et nøyaktig anslag for det her og nå, i og med at det ikke var det som var det opprinnelige spørsmålet. Men jeg har lyst til å peke på at når det gjelder virkemidlene for å få ned utslippene, er både CO₂-avgift og kvoteplikt og også det å produsere olje og gass med lave klimaavtrykk og lave klimautslipp av de viktigste virkemidlene vi har for at vi også skal kunne ha en høyproduktiv olje- og gassektor i framtiden. Elektrifisering av det – om det så skjer som vi ønsker, med bl.a. havvind i framtiden – er veldig viktig for å opprettholde produktiviteten på sokkelen.

Spørsmål 10

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:08:46]: «Statnetts styre reduserte nivået på nettleien for 2021 med 24 pst. sammenlignet med 2020. Dette gjorde Statnett med bakgrunn i den vanskelige økonomiske situasjonen mange har som følge av koronapandemien. I år har derimot Statnett økt tariffsatsene med 6,5 pst. igjen. De siste kvartal og til dags dato har Statnett dratt inn enorme inntekter som konsekvens av skyhøye kraftpriser og skyhøy eksport av kraft.

Med bakgrunn i den vedvarende koronakrisen, og dagens kraftpriser som årelater befolkningen og næringslivet, kan statsråden redegjøre for hvor mye Statnett vil, og kan, redusere nettleien i 2022?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:09:29]: Nettselskapene er monopolvirksomheter som er kraftig regulert av energimyndighetene. Hvert enkelt nettselskap, også Statnett, har selv ansvar for å utforme tariffen i sitt nett innenfor tildelt inntektsramme, som er fastsatt av Reguleringsmyndigheten for energi, RME, i tråd med kravene til tariffing som følger av energiloven med forskrifter.

Nettleien skal dekke kostnadene ved drift, vedlikehold og utbygging av strømmettet vårt. Det er strømkun-

dene som sammen dekker disse kostnadene gjennom nettleien.

Statnett reduserte sin andel av nettleien for alle forbrukskunder i 2021 med 24 pst. for å avhjelpe situasjonen for husholdninger og næringsliv som var i en vanskelig økonomisk situasjon på grunn av koronapandemien. RME godkjente at Statnett reduserte tariffsatsen særskilt for 2021, og at inntektsreduksjonen skulle hentes inn over de neste fem årene. Olje- og energidepartementet har ikke hatt noen rolle i denne prosessen.

Statnetts praksis er å fastsette tariffene i transmissjonsnettet for ett år av gangen. Underlaget for neste års tariff legges fram for kundeorganisasjonene i mai, og fastsettelsen skjer i styremøtet i september året før. I tråd med energilovgivningen har ikke Olje- og energidepartementet en rolle i denne prosessen.

Flaskehalsinntektene som oppstår i forbindelse med overføring av strøm, skal i sin helhet gå til å redusere tariffene. Flaskehalsinntektene varierer fra år til år, og Statnett fastsetter tariffen for transmissjonsnettet basert på prognoser fra flaskehalsinntektene før den endelige størrelsen på flaskehalsinntektene er kjent. Statnett opplyser at høyere flaskehalsinntekter enn forventet ved fastsettelse av tariffene vil bidra til å redusere tariffene i senere år.

Jeg legger til grunn at Statnett selv utformer tariffene innenfor rammene som følger av energilovgivningen. De store flaskehalsinntektene Statnett mottok på slutten av året, vil komme fellesskapet til gode gjennom redusert nettleie senere år.

Regjeringen har på sin side lagt fram en god tiltakspakke som gjør at vi raskt og treffsikkert kan støtte husholdningene ved direkte å gi tilskudd til strømregningen. Vi har foreslått å styrke ordningen ytterligere, og jeg håper Stortinget vil slutte seg til dette.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:11:48]: Det er riktig at tariffsatsene ble redusert som et midlertidig tiltak overfor norske forbrukere for å imøtekomme de økonomiske konsekvensene av koronapandemien. Det kan virke som man mener at de økonomiske konsekvensene av koronapandemien ikke lenger er til stede. Det er det jo litt uenighet om.

I november i fjor sendte Statnett ut en pressemelding med overskriften om at rekordhøye inntekter fra strømkablene vil redusere nettleien. Til og med midten av november hadde Statnett tjent 2,9 mrd. kr på kabelforbindelser til naboland, og i tillegg fikk man innenlands flaskehalsinntekter på 1 mrd. kr. Dette skyldes jo store prisforskjeller mellom Norge og andre land og internt mellom prisområder. Dette er ny rekord for inntekter og skal bidra til å redusere nettleien, Statnett-leien, men samtidig øker overføringstapene, og nettleien er dermed blitt økt flere steder.

Kan statsråden forklare hvor reduksjonen av nettleien blir av, samt rasjonalet bak at Statnett drar inn milliarder i flaskehalsinntekter uten å redusere nettleien tilsvarende?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:12:53]: Som jeg også sa i mitt forrige svar, er det nettselskapene som er ansvarlige for utformingen og fastsettelsen av tariffen innenfor den tildelte inntektsrammen som er fastsatt av Reguleringsmyndigheten for energi, i tråd med de kravene til tariffing som følger av energiloven med forskrifter.

Som representanten er inne på, mottok Statnett ganske mye penger i flaskehalsinntekter i 2021, faktisk 5,3 mrd. kr, og 3,5 mrd. kr – 61 pst. av disse – kom i fjerde kvartal. Flaskehalsinntektene varierer fra år til år, og størrelsen er heller ikke kjent på det tidspunktet tariffsatsen skal fastsettes, men tariffsatsene i sin helhet skal gå til å redusere tariffene. Hvis flaskehalsinntektene blir høyere enn forutsatt ved fastsettelse av tariffen, vil inntektene brukes til å redusere tariffsatsene i senere år.

Jeg er selvfølgelig opptatt av at NVE og RME følger opp og kontrollerer nettselskapene, slik at dette blir gjort i tråd med lovgivningen.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:13:57]: Nettleien betales jo til det lokale nettselskapet uavhengig av strømleverandør, og det er riktig, som ministeren sa, at fakturaen dekker drift, vedlikehold og utbygging av strømnnett samt avgifter til staten. Omtrent halvparten av nettleien er i dag avgifter til staten. Det er hovedsakelig kommuner og fylkeskommuner som eier nettselskapene, og mange av disse tar store utbytter hvert år, i stedet for å senke nettleien. Dette kan ses på som en ekstra skattlegging og at forbrukerne betaler mer enn nødvendig. Som et godt eksempel kan utbyttet til Hafslund Nett, som eies av Oslo kommune, på 1,5 mrd. kr i 2017 brukes.

Jeg ser fra mitt eget hjemfylke – hvor jeg denne uken fikk et varsel fra Agder Energi Nett om en økning av nettleien på 600 kr årlig med virkning fra 1. februar – at reduksjon av nettleien tydeligvis ikke er prioritert av regjeringen. Mener statsråden det er rimelig at ekstra høy nettleie kommer på toppen av allerede skyhøye strømpriser, og at selskapene tar inn så mye penger at de kan ta milliardutbytte framfor å gi pengene tilbake til kundene ved lavere priser?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:15:00]: Da må jeg nesten gjenta det jeg allerede har sagt to ganger, at dersom et selskap har hatt lavere faktisk inntekt enn tillatt inntekt, er det mindreinntekt, og da må de hente det inn igjen senere. Hvis de har hatt økte inntekter, slik at de har tjent mer, skal de betale det ut igjen. Det skal gå i reduksjon til nettarene. Dette er regulert gjennom lo-

ven, og Olje- og energidepartementet har ingen rolle i å fastsette disse nettariffene. Det gjøres på bakgrunn av inntektsrammen for hvert år, som blir fastsatt før man ser hvor store inntektene er for hvert enkelt år. NVE, gjennom RME, er tilsynsmyndighet, og jeg forutsetter at de fører tilsyn og følger opp, slik at dette blir gjennomført i tråd med lover og regelverk.

Spørsmål 11

Bård Hoksrud (FrP) [12:16:15]: «Gjennom media har vi blitt gjort kjent med at det er knyttet utfordringer til Norsk pasientskadeerstatning (NPE). En stor andel av sakene som havner i rettssystemet, blir omgjort.

Hva vil statsråden gjøre for at pasientene skal kunne gjenvinne tillit til at de får sakene sine grundig og objektivt vurdert av sakkyndige, og at dette skjer innen rimelig tid, og tror statsråden saksbehandlingen til NPE kunne blitt bedre om saksbehandler oftere møtte pasientene som søkte om erstatning, og at man dermed kunne unngått at en stor andel av sakene ble omgjort i rettssystemet?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:16:52]: De aller fleste sakkyndige har inngått avtaler med Norsk pasientskadeerstatning, NPE, etter offentlige anbudskonkurranser. Et viktig vurderingskriterium er den sakkyndiges kompetanse innenfor sitt fagfelt. Dette kriteriet sikrer medisinskfaglig god kvalitet på de uttalelsene de sakkyndige gir. Det er viktig å presisere at det er saksbehandler som fatter vedtak, basert på en juridisk vurdering av saken.

Opgaven som sakkyndig i en pasientskadesak som er behandlet av NPE, skiller seg ikke fra oppgaven en sakkyndig får som rettsoppnevnt sakkyndig i en rettsak. Forventningene til deres objektivitet er den samme.

NPE gjennomfører vanligvis møter med erstatningssøkere i en del av de omfattende og vanskelige sakene, og da primært under erstatningsutmålingen. NPE har også kontakt med erstatningssøkerne gjennom korrespondanse og telefonsamtaler. Det har vært praksis i NPE gjennom mange år, men koronapandemien har av smittevern hensyn gjort det vanskelig å gjennomføre møter. NPE har opplyst at praksisen vil bli gjenopptatt når pandemisituasjonen tillater det.

Sett opp mot det store antallet saker som behandles i forvaltningen, er det få saker som havner for domstolene, og staten frifinnes i langt de fleste sakene som får rettskraftig dom. Pasientskadesaker er komplisert, og de er i møtet mellom medisin og jus. Domstolsbehandling av et antall saker hvert år innebærer en nyttig kvalitets-sikring av det arbeidet som gjøres i forvaltningen.

Jeg mener at vi i dag har et system som ivaretar pasientenes rettigheter på en betryggende måte. Samtidig er saksbehandlingstiden i NPE redusert. NPE brukte 2021 i snitt 6,7 måneder på å ta stilling til søkers rett til erstatning. Det er en nedgang på 60 dager siden 2019.

Bård Hoksrud (FrP) [12:19:12]: Jeg registrerer at statsråden nå kommer med embetsverket og byråkrettsens svar. Dette er ikke slik jeg har opplevd Arbeiderparti-representanter og en statsråd som sitter i salen, forbrukerministeren, som også har vært tydelig i kritikken mot NPE og hvordan man behandler disse sakene. Og det må jo være et paradoks for statsråden og for tilliten at av 18 advokater i en undersøkelse som TV 2 har gjort, sier de aller fleste at de har liten tillit eller i hvert fall mindre tillit til mye av det som skjer rundt saksbehandlingen. Det handler om pasienter som søker pasientskadeerstatning, som sjelden eller aldri selv har medisinsk eller juridisk kompetanse, som møter en masse faguttrykk som man skal prøve å svare ut på best mulig måte. Da kunne det vært veldig bra med en god og tydelig dialog, hvor man hadde hatt møter. Hva vil helseministeren gjøre for å styrke pasientenes rettssikkerhet i møte med pasientskadeordningen?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:20:14]: Nå er det en statsråds oppgave å levere kvalitetssikrede svar til Stortinget. Det skulle tatt seg ut om statsråden gjorde noe annet. Da ville jeg forventet at representanten Hoksrud kom med et spørsmål ganske umiddelbart og spurte om dette virkelig var riktig.

Det som er jobben framover, er å sørge for at Norsk pasientskadeerstatning og Helseklage fungerer, at man har den kompetansen man trenger, at de anbudene som leder fram til at man får riktig sakkyndig, både medisinsk og juridisk, fungerer, og at man har en rimelig saksbehandlingstid. Noe av forklaringen er knyttet til koronapandemien når det er snakk om at man ikke klarer å møte dem som søker om erstatning, i fysiske møter, og så er det viktig at man jobber for å få behandlingstiden kortest mulig.

Bård Hoksrud (FrP) [12:21:15]: Jeg registrerer at statsråden viser til de inngåtte avtalene, at det har vært møter, og at det egentlig er praksisen. Men jeg tror ikke at mange av pasientene som har klaget på saker, opplever at det har vært sånn hos Pasientskadeerstatningen. De opplever også at man ikke får møte den sakkyndige som faktisk skal gå igjennom og kvalitetssikre dette, og flere pasienter stiller også spørsmål rundt spesialistene og deres tilhørighet, hvor man føler at det er viktig å ligge, og at det er kontroversielt fra skadelidtes side.

Jeg ser at statsråden egentlig ikke tar inn over seg kritikken som er rettet mot NPE og Helseklage med

henhold til manglende tillit til saksbehandling, og da særlig bruken av sakkyndige. Jeg har lyst til å utfordre statsråden på hvordan hun tenker at aktørene kan ha tillit til et system hvor bl.a. den sakkyndige ikke undersøker den skadelidte, og hva helseministeren vil gjøre med at så mange har slik mistillit, for det vil også være en utfordring for statsråden at mange ikke stoler på de ordningene man har for å ivareta pasientene på en god og trygg måte.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:22:21]: Jeg mener det er viktig at NPE gjennomfører møter med erstatnings søkerne, for det er nødvendig for å gi en god nok behandling av sakene. Som oftest er det knyttet til de mer kompliserte sakene, de vanskelige sakene, hvor det ikke er tilstrekkelig bare å hente inn skriftlig dokumentasjon, men også få utfyllende informasjon. Det forventer jeg blir gjort. Og selv om Helseklage har sterk vekst i saksavviklingen, gir ikke det direkte utslag på saksbehandlingstiden på kort sikt. Det skyldes at dette er en restanse som må bygges ned. Man må gjennom den haugen av saker som har hopet seg opp, og det forventer jeg også at man har trykk på fra etatens side.

Spørsmål 12

Seher Aydar (R) [12:23:33]: «Arbeiderpartiet la fram en 100-dagersplan for en ny regjering, der det ble lovet å fremme forslag om en gradvis utvidelse av den offentlige tannhelsetjenesten. De ville begynne med å «Innføre gratis tannhelsebehandling til personer i alderen 19 til 21 år, innføre halv pris for tannhelsebehandling for personer i alderen 22–25 år og sørge for egne støtteordninger for tannhelse til de med dårligst råd». Samme forslag ble også presisert i Hurdalsplattformen. De hundre dagene er gått.

Kommer regjeringa til å gjøre som lovet?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:24:12]: I går behandlet Stortinget et representantforslag om en tannhelsereform. I mitt innlegg og i mine svar i debatten da la jeg også fram hva regjeringen tar sikte på.

Som representanten Aydar er kjent med, er det Hurdalsplattformen og ikke Arbeiderpartiets 100-dagersplan som uttrykker denne regjeringens ambisjoner og mål for vårt arbeid. Det sentrale målet i Hurdalsplattformen er å få til en gradvis utvidelse av den offentlige tannhelsetjenesten med mål om å likestille tannhelsetjenester med andre helsetjenester.

I budsjettforliket ble Arbeiderpartiet og SV enige om en rekke styrkinger. I budsjettåret vi nå er inne i, blir fylkeskommunenes rammer styrket, vi gir økte midler til tannhelsetjenesten for å kunne gi 21- og 22-åringene

et tilbud med 50 pst. egenandel, og vi styrker det tilrette lagte tannhelsetilbudet, det såkalte TOO-tilbudet, til personer med sterk angst for tannbehandling. Dessuten har vi økt takstene på tannregulering fra 1. januar 2022.

I går ga jeg uttrykk for at det er min ambisjon å følge opp anmodningsvedtakene på tannhelse fra desember i fjor. Regjeringen skal sette ned et utvalg som skal komme med forslag som kan sikre at tannhelsetjenestene blir likestilt med andre helsetjenester, og også da modeller for egenandelstak. Vi skal også sette i gang en utredning av status for tannhelsetjenesten i Norge. Dette er et arbeid vi starter nå. Stortinget har etterspurt det gjennom vedtak tidligere, og vi er innstilt på å levere.

Seher Aydar (R) [12:26:09]: Vi ønsker alle forbedringer og disse tiltakene veldig velkommen. Men vi er også utålmodige, og det er ikke bare vi som er utålmodige. Folkeflertallet mener at tennene må behandles som en del av kroppen, og løfter som er gitt i valgkampen, skaper forventninger. Når man kan se forskjeller i folks økonomi ved å se på tennene deres, og når det er ganske mange som må gå med smerter eller som må ta opp lån for å betale tannlegeregningen sin, er det ikke nok at regjeringen har gode intensjoner, eller å høre hvor fornøyd regjeringen er med seg selv og med alt det den gjør.

I går fremmet Rødt et forslag om at regjeringen skal foreslå sitt eget tannhelseløfte i revidert budsjett. Når regjeringspartiene stemmer det ned, er det vanskelig å se at helseministeren ønsker å gjennomføre tannhelseløftene i 100-dagersplanen hun gikk til valg på. Da blir spørsmålet:

Hva er planene for å gjøre tannhelse gratis og billigere for de ungdommene som regjeringspartiet Arbeiderpartiet kom med løfter til?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:27:15]: Når Stortinget skal behandle revidert nasjonalbudsjett, har det gått langt mer enn 100 dager – det tror jeg vi kan være enige om. De målsettingene vi hadde, har vi kommet et stykke på vei med å innfri. Vi gjør det nå mulig for fylkeskommunene å tilby 21- og 22-åringene halv pris på tannbehandling. Det mener vi er et steg i riktig retning. Det er ikke å være helt i mål med tanke på Arbeiderpartiets 100-dagersplan, men at vi har en regjeringskonstellasjon som sammen med SV klarer å komme seg et godt stykke på vei, synes jeg er bra.

De forslagene som Rødt fremmet i går, ble det votert over i denne salen, og de fikk ikke flertall. Da er det heller ikke noe en mindretallsregjering jobber med. Vi har varslet en stortingsmelding og flere utvalgsarbeid, som vi skal se i sammenheng når Stortinget får den meldingen til behandling.

Seher Aydar (R) [12:28:18]: Hvis Arbeiderpartiet ønsket å gjennomføre sin egen 100-dagersplan, gikk til regjeringsforhandlinger og kom med noe svakere til slutt, er spørsmålet om det var Senterpartiet som sto i veien for det, eller om det kun var noe man snakket om før valget, men som man ikke gjennomfører fullstendig etter valget. Det vil jo være et løftebrudd overfor de unge, som hadde gledet seg til rimeligere og gratis tannhelse, og som nå sitter igjen med regningen selv. Jeg må gjenta spørsmålet om hvorvidt ungdommer opp til 25 år kan se at regjeringen oppfyller de løftene de kom med før valget.

Rødt mener selvfølgelig at det er både nødvendig og mulig med en ordentlig tannhelsereform som behandler tennene som en del av kroppen. Hadde regjeringspartiene stemt for sitt eget valglofte, ville vi hatt flertall i stortingssalen, i hvert fall for det ene forslaget i går.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:29:12]: Min oppgave er å gjennomføre en regjeringsplattform. Den er ambisiøs også på tannhelsefeltet, hvor vi tar steg for steg med tanke på å hjelpe både dem som har særskilte utfordringer med å kunne finansiere sin tannbehandling, fordi de trenger det, og de gruppene som vi vet ikke har mulighet til å prioritere å gå jevnlige til tannlege, nemlig de som er unge. Det er en regjeringsprioritering. Slik er det alltid.

Det er litt fristende å ta resonnetet fra representanten Aydar helt ut. Da ville det være ganske mange av Rødts forslag som ikke får flertall i denne salen, som også er løftebrudd. Så dette tror jeg at både velgere og folk flest har forståelse for. Man forhandler, så kommer man et steg videre, og det er gledelig for 21- og 22-åringene i Norge at de nå får halv pris.

Spørsmål 13

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:30:28]: «Da Høyre la frem den første nasjonale helse- og sykehusplanen i 2015, var det for å stake ut kursen for landets sykehus i årene fremover – en plan som forpliktet, som gav forutsigbarhet og som redegjorde for hva som må til for å sikre alle et godt behandlingstilbud i hele landet. I sykehustalen sier helseministeren at regjeringen ikke skal fortsette med nasjonal helse- og sykehusplan. I stedet skal regjeringen lage en helse- og samhandlingsplan.

Vil denne planen være mer eller mindre forpliktende enn nasjonal helse- og sykehusplan?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:31:02]: Jeg kan berolige representanten med at Nasjonal helse- og samhandlingsplan vil bli minst like forpliktende som de nasjonale helse- og sykehusplanene som har vært behandlet tidligere. Nasjonal helse- og samhandlingsplan skal, på

samme måte som de tidligere planene, behandles av Stortinget og gi føringer for spesialisthelsetjenestens regionale og lokale utviklingsplaner. Planen skal vise retning for hvordan vi skal lykkes med en desentralisert helsetjeneste som yter gode og likeverdige helsetjenester i hele landet.

Når vi bytter ut ordet «sykehus» med «samhandling», er det for å synliggjøre prioriteringen av en av de aller største utfordringene i helse- og omsorgstjenesten, nemlig samhandling. Vi blir flere eldre, flere lever lenger med én eller flere kroniske lidelser, og vi vil ikke kunne møte dette behovet kun med økt bemanning. Vi er nødt til å bruke fagfolkene våre i sykehus og kommuner på en bedre måte. Ikke minst må vi i større grad ivareta pasienter og brukere med sammensatte behov. Alle pasienter, brukere og pårørende skal oppleve en helhetlig og sammenhengende helse- og omsorgstjeneste.

I Nasjonal helse- og sykehusplan fra 2019 lanserte daværende regjering etableringen av 19 helsefelleskap mellom kommuner og helseforetak. Helsefelleskapene er langt på vei en videreutvikling av strukturene fra samhandlingsreformen, men vi mener de trenger flere og bedre verktøy i verktøykassen hvis de skal bli en drivkraft for felles planlegging og utvikling av tjenester til det beste for pasienter, brukere og pårørende.

Regjeringen kommer til å se Nasjonal helse- og samhandlingsplan i sammenheng med helsepersonellkommisjonen og utvalget som skal se på styringsmodellen for spesialisthelsetjenesten.

Denne regjeringen vil styrke vår felles helse- og omsorgstjeneste. Da må vi se spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten i sammenheng. Når samhandling er hovedtema, mener jeg at en stortingsmelding som peker retning for den samlede helse- og omsorgstjenesten, vil skape mer eierskap og forpliktelse enn en melding som i hovedsak er rettet mot spesialisthelsetjenesten.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:33:28]: Jeg lytter til det statsråden sier, men det er jo ikke slik at samhandling og ressursutfordringer ikke har vært trukket fram i de to nasjonale helse- og sykehusplanene som vår regjering la fram, og som Stortinget behandlet. Dette har jo vært viktige temaer i begge de nasjonale helse- og sykehusplanene.

Det som er litt bekymringsverdig, er f.eks. hvorvidt vi nå har et sykehuskart som ikke lenger er ferdig tegnet. Nasjonal helse- og sykehusplan ga for første gang et ferdig tegnet sykehuskart for Norge. Det har vært omkamp om sykehusutbygging i over 20 år, og selv om det medfører en kostnad å sitte i regjering, og selv om det medfører en kostnad å ta beslutninger, har altså den siste nasjonale helse- og sykehusplanen, som vi er nå inne

i, helt tydelige føringer knyttet til sykehusutbygging i Norge.

Vil statsrådets nye plan være like forpliktende på det området?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:34:34]: Jeg er veldig usikker på den kritikken som representanten her framfører. Er det ordet «sykehus» som mangler, eller er det at det har vært samhandling før, men at det da ikke har hetet «samhandlingsplan»? Jeg synes det blir kritikk uten mål og retning.

Jeg har vært med på å behandle to nasjonale helse- og sykehusplaner. De har vært vidt forskjellige. Jeg deler ikke den beskrivelsen som representanten Wilhelmsen Trøen har om at den første helse- og sykehusplanen fastslo sykehuskartet i Norge. Den pekte på flere områder hvor det fortsatt pågår strukturprosesser uten beslutning om hvor de nye sykehusene skal stå. Så det er jeg rett og slett ikke enig i.

Den siste helse- og sykehusplanen handlet om store pasientgrupper med behov for koordinerte tjenester, hvor man delte inn i fire store grupper og målbar deres behov for nettopp samhandling, og hvor helsefelleskapene var det konkrete tiltaket.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:35:40]: For det første håper jeg at det å stille spørsmål ikke oppfattes som kritikk. Dette er et spørsmål om hva den nye regjeringen legger i en nasjonal helse- og samhandlingsplan.

Det er helt riktig, som statsråden sier, at da vi kom i regjering i 2013, startet vi arbeidet med å lage en nasjonal helse- og sykehusplan. Da varslet vi at disse prosessene knyttet til sykehusetableringer i Norge ville pågå. I løpet av åtte år ble alle disse beslutningene tatt, og den siste Nasjonal helse- og sykehusplan slo veldig tydelig fast hvordan sykehuskartet i Norge skal være. Den inneholdt samtidig både viktige beslutninger knyttet til samhandling – som statsråden har vært inne på – og veldig gode beskrivelser av hvor vi ville, og hvordan vi skulle få det til også på personellområdet.

Jeg er mest opptatt av at planen skal være forpliktende. Jeg håper at statsråden kan bekrefte at sykehuskartet fortsatt er tegnet, og at det er klart.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:36:49]: Alle beslutninger er ikke tatt. På Sør-Helgeland har man valgt en to-sykehusmodell. Der er det fortsatt beslutninger som gjenstår før den geografiske strukturen er lagt. For Innlandet har man besluttet – og det var det den forrige helseministeren som gjorde – å utrede også et nullplass-alternativ. Så vi er fortsatt ikke helt enige om virkelighetsbeskrivelsen. Men en stortingsmelding er jo like forpliktende uansett hvem som legger den fram. Måten vi har tenkt å følge opp dette på, er gjennom årlige

oppdragsbrev og foretaksprotokoll – på samme måte som den tidligere helseministeren gjorde.

Og det at man er bekymret for noe – jeg kan berolige representanten Trøen med at Stortinget har samme myndighet selv om regjeringer skifter.

Spørsmål 14

Ingvild Wetherhus Thorsvik (V) [12:38:05]: «Denne uken kunne vi i trd.by lese om en ung gutt i Trøndelag som ikke får den hjelpen han trenger til å håndtere sine rusutfordringer, fordi det ikke finnes et døgnbasert rusbehandlingstilbud for ungdom i hans nærområde.

Vil statsråden sørge for at det opprettes tilbud til ungdom med alvorlige rusutfordringer som ikke passer inn i poliklinisk behandling eller institusjonsplassering etter barnevernsloven, uansett hvor i landet de bor?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:38:32]: Jeg kjenner saken som omtales, slik som den framkommer i den aktuelle avisartikkelen, og mine kommentarer er derfor naturlig nok generelle.

I saker som omhandler mindreårige eller unge med rusproblemer, må alle krefter gå sammen for å sikre at ungdommen får det behandlings- og oppfølgingstilbudet han eller hun har behov for. Det gjelder i hele landet.

Dersom spesialisthelsetjenesten vurderer den behandlingen som spesialisthelsetjenesten kan tilby, som nødvendig, har helseforetakene et sørge-for-ansvar, og retten til behandling har ingen nedre aldersgrense. Det er barne- og ungdomspsykiatrien som har ansvaret for å yte helsetjenester til barn og unge med rusproblemer, men oppfølging i regi av tverrfaglig spesialisert rusbehandling eller barnevernet kan være aktuelt i enkelte tilfeller.

Et tett samarbeid mellom helsetjenesten og barnevernstjenesten er særlig viktig i saker der barn eller unge har utfordringer med psykisk helse eller rus, og her vil jeg også understreke at vi skal styrke brukermedvirkningen i pasientbehandlingen. Pasienter – uansett alder – skal kunne gi tilbakemeldinger på hjelpen de får. Det er viktig for meg at vi utvikler tjenester og tilbud som svarer på behovene og ser menneskene bak rusproblemer.

Det er behov for å utvikle og styrke tilbudet til unge med rusproblemer. Jeg vil derfor gi Helsedirektoratet i oppdrag å utrede nærmere hvorfor spesialisert rusbehandling for barn og unge bør tilbys, samt å beskrive konkrete forslag til styrking av tjenestene. Det skal i dette arbeidet ses på aktivt oppsøkende og tverrfaglige modeller, som FACT Ung, der kommuner og spesialisthelsetjenesten går sammen om å yte gode tjenester til unge.

Jeg har også fulgt opp dette gjennom oppdragsdokumentene til de regionale helseforetakene. Der er

det fastsatt et mål om å styrke psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling generelt, og alle helseforetakene har i 2022 fått i oppgave å styrke rusbehandlingstilbudet til barn og unge.

Vi vil styrke og utvikle tjenestetilbudene innen rusfeltet, slik som vi har varslet i Hurdalsplattformen, også for unge. Jeg vil komme tilbake til hvordan vi skal gjennomføre dette arbeidet, som omfatter både behandlings- og oppfølgingstilbud og et nasjonalt program for rusforebyggende arbeid.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:41:26]: Ofte blir rusbruk hos barn sett på som såkalt atferdsproblematikk og ikke helseutfordringer. For noen barn er det ikke behov kun for vedtak etter barnevernsloven, men også for riktig oppfølging i helsevesenet.

Situasjonen for dem som sliter med rusutfordringer er sånn: I Helse Midt-Norge finnes det ikke institusjoner som gir døgnbasert behandling for dem under 16 år. Det gjør det heller ikke i Helse Sør-Øst, som bl.a. dekker mitt hjemfylke, Agder. Særlig for barn og ungdom kan det være vanskelig og skadelig å måtte reise bort fra familien sin og nettverket sitt for å få behandling.

Gutten i saken som jeg viste til, sendes nå bort for behandling 50 mil unna familien, i strid med faglige råd. Jeg er veldig glad for at statsråden sier at hun vil følge opp saken videre og utrede den, men når kan denne gutten og andre barn i samme situasjon som ham, regne med å få et tilbud om hjelp uten å måtte reise fryktelig langt bort fra hjemmet?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:42:25]: Alle pasientene har rett på behandling ut fra det behovet de har for helsehjelp. Når man har omfattende og sammensatte behov for helsehjelp, både innen psykisk helsevern og rus, har helseregionene ansvaret for å sørge for det. Hvis man ikke har det tilbudet i egen regi, er det fortsatt den samme pasientrettigheten som gjøres gjeldende hvis man må motta det tilbudet et annet sted i landet. At barn og unge skal reise langt for å få god nok behandling, er ikke noe vi ønsker, men det er også en vurdering knyttet til hvor stor kapasitet man skal ha på døgnbehandling, og knyttet til hvor stor kapasitet man skal ha på poliklinisk behandling. Det målet vi har satt nå for aktivitetsvekst i sykehusene innen psykisk helsevern og rus, går både på døgnbehandling og på poliklinikk. Der skal det være en vekst.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:43:26]: Hurdalsplattformen er tydelig på at regjeringen ønsker å innskrenke mangfoldet av aktører som tilbyr tjenester innenfor helse og velferd. Mange av barna og ungdommene som har de største og mest sammensatte behovene, blir i dag ivaretatt av fagfolk som jobber utenfor det

offentlige barnevernet, eller får tilbud fra private helseinstitusjoner.

Det er også sånn at institusjoner og tilbud ofte har ekskluderingskriterier, som gjør at man kan hake av i absolutt alle boksene, men at man, hvis man f.eks. sliter med rus, kan være utelukket fra den institusjonen. Det gjør det også enda vanskeligere å finne tilbud i nærheten av der hvor barna bor, og det understreker viktigheten av mangfoldet i tilbudet.

Er statsråden bekymret for at man i iveren etter å kutte i private leverandører, kan miste verdifull kompetanse hos de ansatte som har utviklet og levert skreddersydde tilbud til barn over tid, og hvordan ser statsråden for seg at man ikke bare skal klare å ivareta hvert enkelt barns behov når man i tillegg går systematisk til verks for å fjerne nettopp det mangfoldet i tilbud som barn og unge har behov for?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:44:30]: Jeg vet ikke helt om jeg forsto spørsmålet, for vi har en rekke private og ideelle aktører innen psykisk helsevern og rus som har avtaler med de regionale helseforetakene. Hvis det er sånn at spørren refererer til ordningen Fritt behandlingsvalg, så er det en ordning vi tar sikte på å avvikle fra neste år, 2023. Der er det bare 27 aktører per i dag, slik at de representerer en liten andel.

I den regionen man omtaler, med det konkrete eksemplet fra Adresseavisen, er det veldig få – om noen – av fritt behandlingsvalgaktørene. Derimot har man større ideelle organisasjoner som har avtale med helseforetakene. Det er jo tilbud som fortatt skal være der, og som har vært der nesten helt siden vi fikk en offentlig helsetjeneste, og som samhandler godt med den øvrige offentlige helsetjenesten.

Spørsmål 15

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Hege Bae Nyholt til kultur- og likestillingsministeren, er overført til barne- og familieminister Kjersti Toppe som rette vedkommende.

Hege Bae Nyholt (R) [12:45:56]: Mitt spørsmål handler om muligheten for barn og unge til å låne gratis utstyr, og er som følger:

«Er målsettingene i 100-dagersplanen om å sikre gratis utlån av sports- og fritidsutstyr i alle deler av landet oppfylt, er det bevilget nok midler til å dekke behovet, og hvor mange flere steder i landet er det ventet at man vil gjøre slikt utstyr tilgjengelig som følge av bevilgninger over statsbudsjettet?»

Statsråd Kjersti Toppe [12:46:26]: I Hurdalsplattforma står det at regjeringa vil sørja for at det vert lagt ein plan for tilgang til utlån av utstyr til trening og friluftsliv i kommunane. Fritidsaktivitetar er ein stor del av livet til barn og unge, og det er ein veldig viktig arena for å utvikla både sosiale ferdigheiter, mestring og venenskap. Vi veit at i dag er det barn og unge som ikkje har anledning til å delta, og forskning viser òg at den sosiale ulikskapen i deltaking i idrett har auka. Dette bekymrar meg.

Å stå utanfor sosiale aktivitetar er vanskeleg for barn og unge. Det gir auka risiko for utanforskap seinare i livet. Som barne- og familieminister vil eg arbeida for at alle barn og unge skal ha anledning til å delta i fritidsaktivitetar. For å nå det målet vil regjeringa m.a. gjera det enklare for barn og unge å låna sports- og fritidsutstyr gratis eller rimeleg. I dag kan sentralar som låner ut slikt utstyr, få tilskot til etablering eller drift gjennom ordninga «Tilskot til inkludering av barn og unge».

I 2022 er ordninga styrkt med 85 mill. kr og utgjer totalt 555 mill. kr. I fjor fekk om lag to av tre sentralar som søkte på ordninga, innvilga tilskot. Årets styrking vil gjera at fleire vil kunna få eit tilskot til å starta opp, kjøpa inn meir utstyr eller til å utvida opningstidene.

Talet på kor mange nye utstyrssentralar som vil kunna starta opp som følgje av denne løyvinga, avheng av kor mange utstyrssentralar som søkjer på ordninga og kvaliteten på søknadane. Så skal kommunane rangera dei lokale søknadane, slik at tilskotet vil òg vera avhengig av i kor stor grad kommunar ønskjer å prioritera tiltaket. Erfaringa viser at kommunar stort sett synest at dette er ei veldig god ordning og prioriterer desse søknadane, men eg kan altså ikkje i reine tal seia kor mange nye dette vil leggja til rette for.

Hege Bae Nyholt (R) [12:48:58]: Vi vet at folk flest har fått det vanskeligere. Ganske mange har vært permittert i en eller flere omganger. Strømprisen har nok veltet ganske mange familiebudsjetter rundt omkring. Prisene øker litt generelt, og livet kan oppleves som ganske vanskelig, og da er rett og slett for små skisko når skolen inviterer til skidag, en krise i en familie. Eller: Når det lokker i akebakken og vennene inviterer med og man ikke har det akebrettet, da er det også et problem som, som statsråden var inne på, kan føre til at barn og unge ikke kan delta på lik linje med andre. Når jeg snakker med ledere for disse utlånssentralene, beskriver de at de har stor pågang og kunne lånt ut veldig mye mer, og at de rett og slett må avvise barn og unge fordi de ikke har utstyr å låne ut. Deler statsråden vår bekymring for dette?

Statsråd Kjersti Toppe [12:50:00]: Ja, absolutt. Under den koronapandemien vi står i no, er det ei ekstra

utfordring fordi det er ein del barn og unge som dett ut av organisert idrett. Ein del idrettar har òg fått smitteverntiltak, sånn at det er vanskelegare. Eg er veldig opptatt av akkurat dette, deltakinga til barn og unge, og særleg no under pandemien. Det som representanten tar opp om at utstyr faktisk er ei hindring for ein del barn og unge – mange, mange fleire enn vi trur – er noko som vi kan gjera noko med politisk, for på ein enkel måte gjera det enklare for barn flest å delta i vanlege fritidsaktivitetar. Det ligg òg bak vårt ønske om å styrkja denne ordninga og styrkja utstyrssentralane, som vi gjorde i budsjettet, og det ligg òg bak det punktet vi har i Hurdalsplattforma.

Hege Bae Nyholt (R) [12:51:04]: Takk for svaret. Utstyrsbodene kan fungere utjevne. Det kan gi barn og unge muligheten til å delta på fritidsaktiviteter som de ellers ville ha vært forhindret fra å delta i. Lederne for en utstyrsbod, som jeg har snakket med, fortalte at veldig mange også velger å prøve ut utstyret før de lander på om ishockey eller truger er noe for dem. Jeg er selv mor til et barn som spiller ishockey, og vet at det er relativt dyrt. Utstyrsbodene kan også ses på som et middel til å forhindre bruk-og-kast-samfunnet, rett og slett ved at man har muligheten til å låne hvis man trenger det én gang, eller til å prøve ut noe framfor å kjøpe fullt utstyr og så kanskje ikke få solgt det. Videre fortalte en leder at det er svært mange utvekslingsstudenter som benytter seg av utlånsmulighetene for å kunne delta i det norske friluftslivet. Deler statsråden opplevelsen av at utlånssentralene er viktige for å sikre mindre kjøp og kast i samfunnet og en del av det grønne skiftet, og at det derfor bør satses på også av det hensynet?

Presidenten: Presidenten vil minne om at talen skal rettes via presidenten.

Hege Bae Nyholt (R) [12:52:10]: Jeg beklager.

Presidenten: Jeg gir ordet til statsråd Toppe.

Statsråd Kjersti Toppe [12:52:14]: Det er jo slik at i tillegg til å vera barne- og familieminister er eg forbrukarminister, så det er eit spørsmål som går rett inn i mitt ansvarsområde – å hindra bruk og kast og leggja til rette for at ein kan ha gjenbruk og deling av utstyr, som absolutt bidrar til det grønne skiftet i stort. Det er nok mange fleire enn barn og unge som vil kunna nytta slike utstyrssentralar. Det opplegget som vi har no, går mest på barn og unge, ungdom, så det handlar òg om inkludering av barn og unge, så det er eit todelt omsyn. Vi veit ein del om kva som må til for at utstyrssentralane skal fungera endå betre. Det har med opningstider å gjera, osv. Det arbeidet vil vi fortsetja, for det er viktig på mange område.

Spørsmål 16

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:53:34]: «Vil statsråden leggje til rette for at den varsla nasjonale tilskotsordninga for bedrifter med stor nedgang i omsetnad grunna skjenkestopp og andre smitteverntiltak også kan nyttast av små bedrifter med aktive eigarar som har omstilt drifta og halde hjula i gang gjennom 2021 med eit lite overskot for året samla, til dømes gjennom ikkje å ta ut løn eller å ta ut svært lite løn gjennom året frå eigaren si side?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:54:03]: Vi har gjennom pandemien sett at mange bedrifter har jobbet knallhardt, og mange eiere har ofret mye for å holde bedriften sin flytende. Det står det respekt av. Både representanten og jeg har møtt mange av disse bedriftene og lyttet til deres historier.

Regjeringen ønsker å gjøre noen endringer i kompensasjonsordningen for å sikre at fellesskapets midler bidrar til å trygge arbeidsplasser, holde hjulene i gang og redde bedrifter fra potensiell konkurs. Samtidig skal vi ta hensyn til de små og mellomstore bedriftene. Derfor har regjeringen sagt at vi vil gjøre noen tilpasninger, særlig for dem som har arbeidet hardt for å klare å få et lite overskudd året under ett. I forskriften kommer vi derfor til å vurdere hva som skal være minstebeløp for at overskudd skal måtte tilbakebetales. Uansett skal bedriften ikke måtte tilbakebetale mer enn det bedriften har fått i tilskudd for perioden fra og med november og utover – altså ikke tidligere. Vi har også sagt at bedrifter som går med et lite overskudd året under ett, ikke vil få krav om tilbakebetaling.

Så er det også aktuelt å vurdere å la bedriftene få trekke fra underskuddet i 2020. De som samlet har gått med underskudd i koronapandemien så langt, vil da ikke ha krav om tilbakebetaling av tilskudd. Det samme vil altså gjelde for dem som samlet sett bare har gått med et lite overskudd så langt.

Spørsmålsstilleren viser til at arbeidende eiere tar ut lav lønn for å tilpasse seg en krisesituasjon. Det er jeg oppmerksom på. Det finnes også andre modeller som gir tilsvarende virkning. For eksempel er det en viss adgang til å avtale utsatt lønn eller omsetningsbasert bonus. Dette kan også påvirke om foretaket går med overskudd året under ett. Utbytte er strukturelt noe annet enn lønn og bonus. Det å basere seg på utbytte får f.eks. betydning for pensjons- og trygderettighetene, som vi vet. Selskapsrettslige krav påvirker også muligheten til å dele ut utbytte. Jeg skal selvfølgelig ikke anbefale bedriftseiere – små eller store – å bruke den ene eller den andre løsningen, men jeg er opptatt av at også de mindre bedriftene skal kjenne til at det finnes alternativer.

Så vil jeg også gjerne presisere at vi ikke har lagt vekt på disse mulige alternativene når vi har utformet reglene. Vi må forholde oss til realitetene, og derfor tilpasser vi altså forskriftsbestemmelsen om tilbakebetaling dersom bedriften går med overskudd.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:56:37]: Eg takkar for svaret.

Eg er iallfall glad for at næringsministeren anerkjenner problemstillinga som her blir teken opp, og varslar at ein ønskjer å sjå på nokre ordningar som gjer at ein unngår å straffe dei dette gjeld, som faktisk er ganske mange. Det er ei gruppe som har jobba veldig hardt, nemleg dei små bedriftene, særleg i serveringsbransjen, som har aktive eigarar som har stått på året rundt for å sørge for at bedriftene har det vesle overskotet som faktisk er nødvendig og rett å ha for bedrifter, for å kunne vere trygge og gå vidare. Men eg merkar meg likevel at når det gjeld å setje avgrensingar på overskot for dei store, er ein veldig høg og mørk og tydeleg, mens når det gjeld desse tilpassingane som skal kome, seier næringsministeren at ein vurderer det, ein vil sjå på det, ein vil kome tilbake til det.

Eg trur veldig mange no lurar på: Kor raskt vil ein kome tilbake til det, og kva tilpassingar er det i praksis snakk om? Kva er tidsløpet for det statsråden her skisserer?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:57:42]: Regjeringen leverte sin proposisjon til Stortinget for en liten tid tilbake. Den er nå til behandling, som representanten vet, og Stortinget må jo slutte seg til. Det er vel all grunn til å tro at Stortinget i all hovedsak slutter seg til hovedlinjene. Når det er gjort, vil regjeringen kunne komme tilbake og innføre en forskrift, og det arbeidet er vi godt i gang med.

Vi har gjennom hele denne perioden og disse ukene vært opptatt av å lytte til bedriftene. Jeg er selv ute og møter næringslivet som er spesielt berørt. Jeg har nesten daglig kontakt med ulike bedrifter og partene i arbeidslivet. Vi har også justert noen av ordningene underveis, og vi vil også ta konsekvensen av det i forskriftsarbeidet.

Så er vi også avhengig av og opptatt av tempoet. Vi har sagt at hvis Stortinget slutter seg til de foreslåtte kompensasjonsordningene, har i hvert fall våre etater jobbet dag og natt, bokstavelig talt, for å få søknadssystemene, utbetalingssystemene opp å stå. Det vil si at bedrifter som har papirene i orden, og som raskt sender inn sine søknader, vil kunne ha penger på konto i løpet av kort tid. Det er viktig for å avhjelpe de bedriftene som sliter mest.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:58:47]: Statsråden tek her atterhald om at Stortinget sluttar seg til dei ordningane

regjeringa har føreslått. Frå Venstres ståstad kjem vi til å vere veldig tydelege på at vi skal ha på plass ei raus og god kompensasjonsordning, men ho skal vere utforma slik at det også blir utbetalt kompensasjon for små bedrifter med aktive eigarar, og dei bedriftene som har klart å gå med overskot, året sett under eitt, eller faktisk er nøydd til å ta ut utbytte for å betale formuesskatt eller andre ting, skal ikkje bli straffa.

Eg håpar at stortingsfleirtalet, der også Arbeidarpartiet er med, kan vere tydelegare på det, at dette ikkje berre er noko som skal vurderast vidare framover, men at vi faktisk skal kome desse bedriftene i møte. For det blir ikkje opplevd som rimeleg at viss ein har klart å berge seg gjennom året under eitt, blir ein straffa for det. Dette skal vere ein kompensasjon for den konkrete perioden som smitteverntiltaka har gjeve.

Eg vil då utfordre statsråden på bl.a.: Vil han kome f.eks. framlegg frå (presidenten klubber) NHO i møte, om å setje ein terskel (presidenten klubber igjen) for overskotet ...

Presidenten: Tiden er ute, og det må respekteres.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:59:58]: Jeg tror jeg oppfattet spørsmålet fra representanten, og dette er en av tingene vi vil vurdere i forskriftsarbeidet.

Så vil jeg understreke at regjeringen har lansert i overkant av 20 økonomiske tiltak som i sum skal bidra til å trygge arbeidsplasser, holde flest mulig hjul i gang og skape forutsigbarhet for næringslivet. Vi har også vært tydelige på at ingen av ordningene i seg selv er perfekte, men vi håper at summen av økonomiske tiltak skal bidra til den ønskede effekten.

Når det gjelder den nasjonale kompensasjonsordningen, har vi strammet den noe inn fra tidligere. Det er bl.a. basert på de erfaringene vi har fra forrige runde.

Vi har også en rekke andre tiltak, bl.a. lønnsstøtteordningen, som kanskje har bidratt til at vi nå har en tiendedel av antallet permitteringer vi hadde i april 2020. Den har hatt effekt. Vi har den kommunale kompensasjonsordningen, som samtlige av de bedriftene jeg møter, er svært tilfreds med, og for de ordningene stilles det ikke like krav. Her er det helheten som må vurderes samlet, og vi tror at dette i sum vil bidra til å ta Norge videre.

Spørsmål 17

Fra representanten Roy Steffensen til landbruks- og matministeren:

«I Ryfylke står bønder på venteliste for strøm. Lyse sier de må vente i fem år. Fortsatt drives for eksempel 35 pst. av tomatproduksjonen hos enkelte tomatgartnere på gass, men de vil gjøre energibruken 100 pst. fornybar. Regjeringen fjerner fritak for CO₂-avgift for veksthusnæringen i 2022 og vil øke avgiften mye mot 2030. Dette er Fremskrittspartiet imot. Nå ser vi at det vil ramme bønder og næringsliv i Ryfylke hardt. I spørretimen 5. januar sa statsråden at regjeringen vil vurdere kompenenserende tiltak der CO₂-avgiften slår uheldig ut.

Hva legger statsråden i dette?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 18

Fra representanten Ingunn Foss til justis- og beredskapsministeren:

«Domstoladministrasjonen anslår at reverseringen av domstolsreformen vil koste mellom 70 og 75 mill. kr. Samtidig vet vi at flere domstoler har stort behov for nye lokaler eller opprusting av eksisterende bygningsmasse.

Hvordan finner statsråden rom til å prioritere store summer til en reversering av domstolsreformen, samtidig som hun vet at domstolene har stort behov for midler til blant annet opprusting av lokalene og digitalisering?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake. Den ordinære spørretimen er dermed omme.

Sak nr. 3 [13:01:04]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.02.

